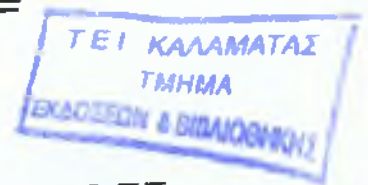
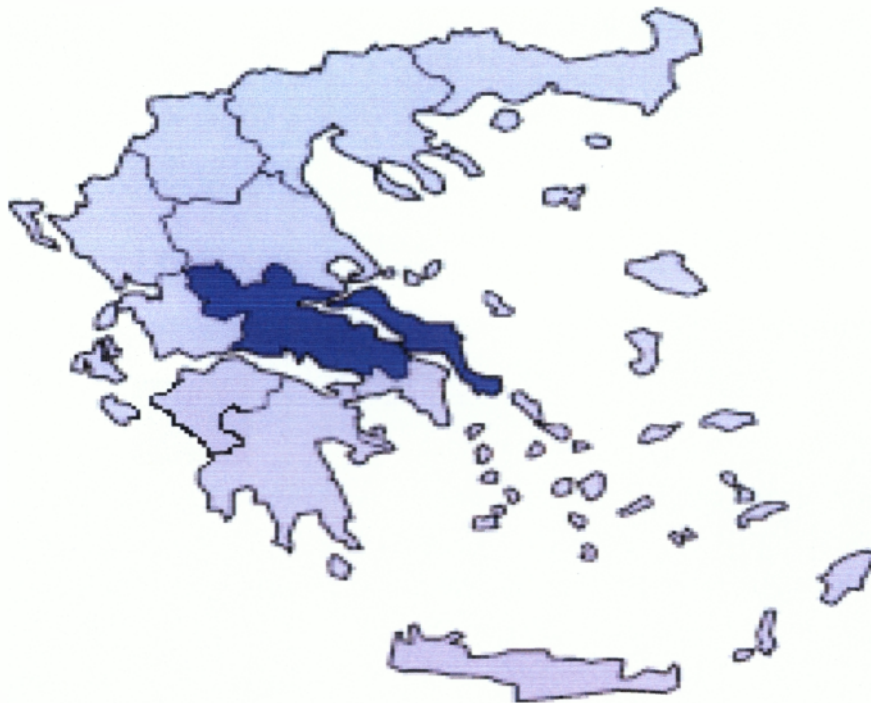

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ.

**ΟΝΟΜΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ: Κος ΣΤΕΦΑΝΟΣ
ΓΙΑΚΟΥΜΑΤΟΣ
ΟΝΟΜΑ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑΣ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ
ΣΑΛΑΜΑΡΑ
Α.Μ:2002297**

ΜΑΡΤΙΟΣ 2010

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία χρόνια η εξέλιξη του πληθυσμού της Ελλάδας σε συνδυασμό με τις παραμέτρους της μετανάστευσης και της υπογεννητικότητας έχουν αποτελέσει σημαντικά υπό μελέτη θέματα. Ένα επιπλέον κίνητρο αποτέλεσε και η αναδιοργάνωση της Ε.Σ.Υ.Ε. η οποία αποτελεί σημαντική πηγή άντλησης στοιχείων.

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται τον τρόπο διενέργειας των απογραφών, ξεκινώντας από την προετοιμασία και τα όργανα που συμμετέχουν, έως τα στοιχεία που συγκεντρώνονται δίνοντας κυρίως έμφαση στις τελευταίες δεκαετίες.

Στόχος αυτής της εργασίας είναι να μελετηθούν τα κύρια χαρακτηριστικά του πληθυσμού, όπως το φύλο, η ηλικία, το επίπεδο εκπαίδευσης, το μέγεθος της μετανάστευσης και οι μεταβολές τους. Για το λόγο αυτό, γίνεται μια σύγκριση ανάμεσα στα στοιχεία των απογραφών του 1971 έως και του 2001 και εξάγονται τα αντίστοιχα συμπεράσματα.

Πέρα από τις εξελίξεις των στοιχείων αυτών για το σύνολο της χώρας, εξετάζεται με μεγαλύτερη λεπτομέρεια η περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας. Η μελέτη αυτή και ο υπολογισμός των ιδιαιτεροτήτων της δίνει σημαντικά στοιχεία. Η σύγκρισή τους με τ' αντίστοιχα του συνόλου της χώρας, καθώς και ο υπολογισμός κάποιων δεικτών οδηγούν στην εξαγωγή συμπερασμάτων για την εν λόγω περιοχή.

Τέλος, επιχειρείται η ανάλυση των συμπερασμάτων αυτών, η αιτιολόγησή τους και η παράθεση διαφόρων προτάσεων.

SUMMARY

The last years the evolution of the population in Greece has been a crucial issue for research, combined with the factors of immigration and low birth rate. An additional motive has been the reorganization of the National Statistical Service of Greece which constitutes an important source of information.

The main point of this essay is the description of the way in which the inventory is carried out, starting from the preparation and the employees which are needed and the data which are collected, by focusing on the last decades.

The main purpose of this essay is to examine the main characteristics of the population, like the sex, the age, the level of education, the size of immigration and their changes. This is accomplished by comparing the data between the inventory of 1971 and the recent inventories.

Also, this research is focused on the Periphery of Continental Greece, whose physiognomy and changes are examined with more detail. The data of the inventories are compared with those of the population of the whole country and important rates are calculated, such as the percentages of the aged and the juvenile population.

Finally, the conclusions of the previous comparisons and their causes are analyzed and some proposals are cited.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κύριο άξονα της συγκεκριμένης εργασίας αποτελούν οι απογραφές στην Ελλάδα. Αρχικά, δίνεται ο ορισμός τους, περιγράφεται η ιστορική τους εξέλιξη και οι ιδιαιτερότητες που παρατηρούνται ανά τον κόσμο. Στο δεύτερο κεφάλαιο, παρατίθεται ο τρόπος πραγματοποίησής τους, τα όργανα που απασχολούνται για το λόγο αυτό και τα στοιχεία που συλλέγονται.

Στο τρίτο κεφάλαιο, μελετάται η εξέλιξη του μεγέθους του πληθυσμού της Ελλάδας από την απογραφή του 1971 έως την πιο πρόσφατη του 2001. Επίσης, ερευνάται η εξέλιξη διαφόρων ενδιαφερόντων στοιχείων, όπως η γεννήσεις, το φύλο, η ηλικία και το επίπεδο εκπαίδευσης. Από τη μελέτη των παραπάνω προκύπτουν οι δείκτες γήρανσης και εξάρτησης, καθώς και τα ποσοστά του νεανικού και του γεροντικού πληθυσμού της χώρας. Επιπλέον παράγοντα μελέτης, αποτελεί και ο αριθμός των μεταναστών που βρίσκονται στη χώρα μας, οι λόγοι και το διάστημα παραμονής τους.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, η έρευνα εστιάζεται στην περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας και στο εσωτερικό της για τις απογραφές του 1971 έως του 2001. Αρχικά, γίνεται μία σύντομη αναφορά στους νομούς από τους οποίους αποτελείται και στα κύρια χαρακτηριστικά της. Έπειτα, εξετάζεται η εξέλιξη του μεγέθους του πληθυσμού της περιφέρειας, καθώς και των νομών που την αποτελούν. Και σ' αυτό το κεφάλαιο μελετώνται στοιχεία όπως, το φύλο, η ηλικία του πληθυσμού καθώς και οι δείκτες γήρανσης και εξάρτησης, οι οποίοι συγκρίνονται με τους αντίστοιχους του συνόλου της χώρας. Επιπλέον, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο επίπεδο εκπαίδευσης των κατοίκων της, όπως και στο μέρος του πληθυσμού που είναι οικονομικά ανενεργό, καθώς παρατίθενται τα αντίστοιχα ποσοστά και γραφήματα. Τέλος, το τέταρτο κεφάλαιο κλείνει

με την παράθεση στοιχείων σχετικά με τον παράγοντα μετανάστευση σε επίπεδο περιφέρειας.

Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται η παράθεση των συμπερασμάτων που προέκυψαν από τη σύγκριση, είτε ανάμεσα στα στοιχεία των διαφόρων απογραφών, είτε στα στοιχεία ανάμεσα στην περιφέρεια και στο σύνολο της χώρας. Τα παραπάνω συμπεράσματα σχολιάζονται, εξετάζονται οι αιτίες που τα προκάλεσαν και τέλος γίνονται κάποιες προτάσεις για την εξάλειψη κάποιων προβλημάτων και την αξιοποίηση των ιδιαιτεροτήτων των υπό εξέταση περιοχών.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ

- 1.1 Τι είναι οι απογραφές
- 1.2 Ιστορία των απογραφών στην Ελλάδα
- 1.3 Απογραφές στον κόσμο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΓΡΑΦΩΝ

- 2.1 Οργάνωση των απογραφών στην Ελλάδα
- 2.2 Πως γίνονται οι απογραφές
 - A. Πρώτη φάση(Απρίλιος έως τέλος Οκτωβρίου)
 - B. Δεύτερη φάση(1^η Νοεμβρίου έως 31 Δεκεμβρίου)
 - Γ. Τρίτη φάση (1^η Ιανουαρίου μέχρι τέλους των απογραφικών και μεταπογραφικών εργασιών)
- 2.3 Στοιχεία που συλλέγουν οι απογραφές

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

- 3.1 Εξέλιξη του πληθυσμού με βάση τις απογραφές
- 3.2 Ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού
- 3.3 Επίπεδο εκπαίδευσης
- 3.4 Μετανάστευση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

- 4.1 Γενικά στοιχεία για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας
- 4.2 Φυσική κίνηση του πληθυσμού
- 4.3 Σύνθεση πληθυσμού κατά φύλο και ηλικία
- 4.4 Επίπεδο εκπαίδευσης
- 4.5 Οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός
- 4.6 Μετανάστευση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- 5.1 Εισαγωγή
- 5.2 Προβλήματα κατά τη διενέργεια των απογραφών
- 5.3 Προβλήματα προερχόμενα από την επεξεργασία των στοιχείων των απογραφών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ

1.1 ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ.

Απογραφή γενικά είναι η καταγραφή του αριθμού και των χαρακτηριστικών όλων των μελών ενός πληθυσμού (όχι απαραίτητα ανθρώπων). Αντίθετα, όταν γίνεται δειγματοληψία καταγράφονται χαρακτηριστικά από ένα μέρος των μελών ενός πληθυσμού.

Μία απογραφή μπορεί να αφορά (ενδεικτικά):

- Απογραφή πληθυσμού (για φορολογικούς λόγους ή δημογραφικούς λόγους, για την στράτευση).
- Απογραφή εμπορευμάτων (σε κατάστημα ή αποθήκη).
- Απογραφή πλοίου.
- Απογραφή περιουσίας (για κληρονομίες κλπ).

Δύο άλλοι ορισμοί που αναφέρουν τι είναι απογραφή και ποιός είναι ο σκοπός της είναι οι παρακάτω:

1) Η καταγραφή του πληθυσμού μιας χώρας, είτε ολόκληρου (με τα χαρακτηριστικά του) είτε μιας κατηγορίας του. Στην πρώτη περίπτωση λέγεται **γενική** και καταγράφονται όλες οι χαρακτηριστικές λεπτομέρειες (φύλο, ηλικία, επάγγελμα, γραμματικές γνώσεις, οικογενειακή κατάσταση κλπ). Στην δεύτερη περίπτωση λέγεται **ειδική** και καταγράφεται μία μερίδα, μία κατηγορία του πληθυσμού αυτού (βιομηχανικοί εργάτες, αγρότες, έμποροι κλπ).

Η απογραφή έχει σκοπό να διαπιστωθεί στατιστικά η κατάσταση του πληθυσμού, η αύξηση ή ευημερία ή η εξαθλίωση του, η κατάσταση της υγείας, οι κλάδοι δραστηριότητας, ποιοι προοδεύουν, ποιοι υστερούν, ποιο το ποσοστό των αναλφάβητων.

2) Πρόκειται για μία στατιστική εργασία που αποβλέπει στην εξακρίβωση των δημογραφικών, οικονομικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών του πληθυσμού ενός συγκεκριμένου γεωγραφικού

χώρου. Στα αποτελέσματα αυτής της στατιστικής απογραφής αποτυπώνεται η εικόνα του πληθυσμού σε δεδομένη χρονική στιγμή, ο κατακερματισμός του σε ομάδες και οι συνθήκες της ζωής του (επάγγελμα, δραστηριότητα, συνθήκες στέγασης κλπ.). Είναι λοιπόν εξ' ορισμού μια ενέργεια άμεση, ονομαστική, ταυτόχρονη και αφορά όλον τον πληθυσμό της χώρας.

Η στατιστική αυτή καταγραφή είναι βασικό συστατικό της αυτογνωσίας μιας χώρας. Οποιαδήποτε διοικητική υποδομή δεν είναι δυνατό ούτε να σχεδιαστεί ούτε να οργανωθεί και να εμπεδωθεί και επομένως ούτε να αποδώσει καρπούς, αν δεν είναι βασισμένη σε ακριβή αποτίμηση βασικών χαρακτηριστικών της χώρας όπως το έμψυχο δυναμικό της, οι πλουτοπαραγωγικές της πηγές κλπ. Μεγέθη όπως ο πληθυσμός και ο καταμερισμός του σε ηλικιακές, επαγγελματικές και άλλες μονάδες λαμβάνονται υποχρεωτικά υπ' όψιν στο σχεδιασμό οποιουδήποτε μέτρου. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό του μοντέρνου, αστικού κράτους με αναπτυγμένη γραφειοκρατία να φροντίζει για τη συλλογή και αξιοποίηση όλων αυτών των στοιχείων με ακρίβεια και συνέπεια.

Τεχνική απογραφής: Η πραγματοποίηση της απογραφής είναι ένα έργο δαπανηρό που προϋποθέτει την κινητοποίηση σημαντικού δυναμικού εξειδικευμένων ανθρώπων. Η απογραφή μπορεί, επιλεκτικά ή ταυτόχρονα να είναι *de jure* ή *de facto*. Η πρώτη δίνει τον πληθυσμό κατά τόπο συνήθους ή μόνιμης διαμονής ενώ η δεύτερη κατά τόπο καταγραφής. Ως διαδικασία, έχει καθολικό χαρακτήρα και αναφέρεται στον παρόντα χρόνο: αποτυπώνει τον πληθυσμό σε μια δεδομένη στιγμή. Παρόλα αυτά, στα ερωτηματολόγια βάσει των οποίων διεξάγεται, μπορούν να περιλαμβάνονται και ερωτήσεις που αφορούν στο παρελθόν (χρόνος γέννησης, χρόνος απόκτησης, τίτλων σπουδών κλπ) Η συγκριτική μελέτη των αποτελεσμάτων διαδοχικών απογραφών

αποκαλύπτει τις ιστορικές τάσεις των δομών και χαρακτηριστικών του πληθυσμού.

1.2 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΠΟΓΡΑΦΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

Στην Ελλάδα η απογραφή πληθυσμού οργανώνεται από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία (Ε.Σ.Υ.Ε) κάθε δέκα χρόνια.

Η πρώτη απογραφή στην Ελλάδα έγινε το 1828 μετά την απελευθέρωση και η τελευταία το 2001 ενώ η πρώτη βιομηχανική απογραφή έγινε το 1914.

Οι απογραφές στην Ελλάδα : Ενώ η διεξαγωγή απογραφών είναι πρακτική που απαντάται ήδη κατά την αρχαιότητα και το μεσαίωνα όσον αφορά συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες, απογραφές με τη σύγχρονη έννοια άρχισαν να πραγματοποιούνται από το 17^ο αιώνα. Τότε επικρατούσαν αντιλήψεις όπως :

- Η καταγραφή του πληθυσμού εξυπηρετεί επιστημονικούς, κοινωνικούς και κυβερνητικούς στόχους.
- Βελτίωση του διοικητικού μηχανισμού και των τεχνικών διεξαγωγής της απογραφής ώστε να εξασφαλίζεται η ακρίβεια των αποτελεσμάτων και το απόρρητο των απαντήσεων.
- Συστηματοποίηση και εμπλουτισμός των πληροφοριών που αναζητούνται μέσω της απογραφής.

Στα χρόνια της Τουρκοκρατίας : Κατά την περίοδο της Οθωμανικής κυριαρχίας δεν διενεργούνταν απογραφές, κυρίως για λόγους θρησκευτικών προλήψεων. Οι οπαδοί του Μωάμεθ πίστευαν ότι τυχόν απογραφή (απαρίθμηση) των κατοίκων θα σήμαινε τον έλεγχο των βουλών του Αλλάχ και αυτό ήταν ύψιστο αμάρτημα. Τα στοιχεία μιας απογραφής που μνημονεύεται ότι έγινε το 1776, δεν δημοσιεύτηκαν

ποτέ. Υπάρχουν ωστόσο, έστω ατελείς, πληθυσμιακοί πίνακες αμφίβολου κύρους του 17^{ου} και 18^{ου} αιώνα για την Πελοπόννησο.

Επί κυβερνήσεως Καποδίστρια: Όπως αποκαλύπτει η αλληλογραφία του Καποδίστρια, ο Κυβερνήτης προέβη στην ενέργεια αυτή για να δώσει τα στοιχεία στους αντιπροσώπους των Ξένων Αυλών (Συμμάχων), των αποκαλούμενων Προστάτιδων Δυνάμεων. Βέβαια δεν ήταν απογραφή, όπως την κατανοούμε σήμερα, αλλά μια απλή απαρίθμηση των ατόμων, προκειμένου να βρεθεί ο αριθμός των κατοίκων και αφορούσε στα απελευθερωμένα διαμερίσματα: Στερεάς Ελλάδας, Εύβοιας, Πελοποννήσου και Κυκλάδων. Ταυτοχρόνως, καταβλήθηκε προσπάθεια να εξακριβωθεί αναδρομικά ο πληθυσμός που είχε η Ελλάδα το 1821. Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι ο Κυβερνήτης επιμελήθηκε προσωπικά της απογραφής, μαζεύοντας τα σημειώματα, τα οποία έλεγξε και σχολίασε.

Τέλος, είναι δεδομένο πως τα στοιχεία της απογραφής εκείνης δεν ήταν ακριβή, τόσο λόγω των συνθηκών κάτω από τις οποίες βρισκόταν η Ελλάδα, όσο και λόγω του τρόπου με τον οποίο διενεργήθηκε η απογραφή. Εξάλλου, στα στοιχεία της απογραφής συμπεριλήφθηκαν περιοχές οι οποίες μετά τη Συνθήκη της Κωνσταντινουπόλεως υπήχθησαν στην οθωμανική κυριαρχία, ενώ δεν περιλήφθηκαν περιοχές που αργότερα αποτέλεσαν μέρος της ελεύθερης Ελλάδας (Στερεάς και Νήσων).

Από το 1834 στην 29^η απογραφή: Πρόκειται για την πρώτη απογραφή που έγινε στα χρόνια του Όθωνα (1834-35) και βρήκε την Ελλάδα με 156.823 οικογένειες και 693.592 κατοίκους, δηλαδή λιγότερους από όσους είχε στην απογραφή του 1991 ο Δήμος Αθηναίων.

Επί βασιλείας Γεωργίου Α΄: Σε κάθε δήμο δημιουργήθηκε μια απογραφική επιτροπή που ανέλαβε να φέρει σε πέρας το δύσκολο έργο, ενώ παρουσιάστηκε για μια ακόμα φορά, το φαινόμενο παρέμβασης στα

αποτελέσματα. Αρκετοί δήμοι επέφεραν διορθώσεις στους απογραφικούς πίνακες, γεγονός που προκάλεσε τον έλεγχο εκ μέρους του υπουργείου Εσωτερικών. Αποκαλύφθηκε λοιπόν, ότι υπήρξαν άστοχες παρεμβάσεις, λόγος για τον οποίο καθυστέρησε και η δημοσίευση των αποτελεσμάτων της απογραφής.

Η πρωτοτυπία της απογραφής αυτής ήταν αφενός ότι επιχειρήθηκε πανελλαδικώς σε μια μέρα και αφετέρου ότι στην Αθήνα τα απογραφικά δελτία, τα οποία καλούνταν να συμπληρώσουν μόνοι τους οι απογραφόμενοι, μοιράστηκαν από τα μέλη του Συλλόγου Παρνασσός. Εκείνοι είχαν και την ευθύνη για τον έλεγχο και την ορθή συμπλήρωση των δελτίων, την πληρότητά τους και την ακρίβεια των απαντήσεων. Και πάλι όμως η προσπάθεια στέφθηκε από αποτυχία. Σε όλα σχεδόν τα απογραφικά δελτία υπήρχαν παραλείψεις, ασάφειες και λάθη. Απέτυχε βεβαίως και η προσπάθεια της αυθημερόν ολοκλήρωσης της απογραφής, η οποία κράτησε τελικά περίπου 15 ημέρες. Και για να μην υπάρξουν πάλι παρεμβάσεις εκ μέρους των δήμων στα αποτελέσματα της απογραφής, τα δελτία συγκεντρώθηκαν στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών, η οποία και τα επεξεργάστηκε.

Η προσάρτηση των Ιονίων Νήσων: Το χρονικό διάστημα που προέκυψε από το 1861 που έγινε απογραφή και η αύξηση των ορίων που επιτεύχθηκε μετά την Ένωση των Επτανήσων, επέβαλε την απογραφή της 22ας Μαΐου 1870 , που έγινε ταυτόχρονα σε όλο το κράτος και διενεργήθηκε, κατά το μεγαλύτερο τουλάχιστον μέρος της, από τις απογραφικές επιτροπές, που είχαν στο μεταξύ συσταθεί στους Δήμους.

Οι απογραφικοί πίνακες περιλάμβαναν οδηγίες του τμηματάρχη της Δημοσίου Οικονομίας Αλέξανδρου Μανσόλα. Περιλάμβαναν το όνομα, το φύλο, την ηλικία, την οικογενειακή κατάσταση, το επίπεδο εκπαίδευσης, το επάγγελμα, την ομιλούμενη γλώσσα, το θρήσκευμα, τη δημοτικότητα και την εθνικότητα. Οι προξενικές αρχές κατέβαλαν

προσπάθεια να ενεργήσουν ταυτοχρόνως απογραφή των Ελλήνων υπηκόων που διέμεναν στο εξωτερικό αλλά απέτυχαν. Τα αποτελέσματα της απογραφής δημοσιεύτηκαν στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και σε αυτοτελές τεύχος.

Το 1868 δημοσιεύτηκε διάταγμα που προέβλεπε τη διενέργεια των απογραφών κάθε πενταετία. Η απόφαση αυτή ίσχυε τυπικά καθώς οι απογραφές επαναλαμβάνονταν σε άνισα χρονικά διαστήματα. Όταν δεν γίνονταν απογραφή, ο πίνακας του πληθυσμού του κράτους συντασσόταν μέσω των ετήσιων γεννήσεων και θανάτων. Αργότερα, με εγκύκλιο του Υπουργείου Εσωτερικών ορίστηκε ως χρόνος διενέργειας της απογραφής το διάστημα από 15 Απριλίου έως 5 Μαΐου 1879.

Και σε αυτή την απογραφή διατηρήθηκε το σύστημα του 1870, η χρήση δηλαδή απογραφικών βιβλίων αντί του δελτίου. Καταβλήθηκε προσπάθεια να εφαρμοσθούν οι αρχές που είχαν καθοριστεί στο Διεθνές Συνέδριο τη Πετροπόλεως (1872). Το Διεθνές Συνέδριο Στατιστικής στην Πετρούπολη (1872) έθεσε τις βασικές αρχές για τη διενέργεια πληρέστερης απογραφής. Οι αρχές αυτές που συμπληρώθηκαν και κατά τα επόμενα σχετικά συνέδρια, αφορούσαν στο ότι η απογραφή πρέπει να διεξάγεται:

- Ονομαστικώς και να αναφέρεται στον πραγματικό πληθυσμό,
- ανά δέκα έτη τουλάχιστον και αν είναι δυνατόν σε έτος που λήγει σε 0,
- εντός της ίδιας ημέρας,
- από ειδικούς απογραφείς με τη συνεργασία του απογραφόμενου πληθυσμού και
- μέσω ατομικών δελτίων στις περιπτώσεις που το εκπαιδευτικό επίπεδο του απογραφόμενου πληθυσμού το επιτρέπει, διαφορετικά με τη χρήση οικογενειακών δελτίων όπου να

καταγράφεται και η σχέση του απογραφόμενου προς τον οικογενειάρχη.

Συνιστούταν τέλος, σύμφωνα με τις ίδιες μεθοδολογικές αρχές το να διακρίνεται ο πληθυσμός σε πραγματικό (παρόντα κατά την απογραφή), μόνιμο (σταθερά διαμένοντα σε ένα τόπο) και νόμιμο (εγγεγραμμένο στα ληξιαρχικά βιβλία του τόπου).

Θεσσαλία και Κρήτη: Η διενέργεια νέας γενικής απογραφής καθορίστηκε για το έτος 1889 και αφορούσε τόσο τους κατοίκους της χώρας, όσο και τους ευρισκόμενους στο εξωτερικό Έλληνες υπηκόους. Πραγματοποιήθηκε σε όλο το κράτος σε μια ημέρα, τη 16^η Απριλίου, με οικογενειακά δελτία που συμπλήρωναν στα χωριά οι απογραφείς και στις πόλεις οι ίδιες οι απογραφόμενες οικογένειες. Η διοργάνωση και εκτέλεση του εγχειρήματος ήταν άριστη. Όμως για λόγους οικονομίας διακόπηκε η επεξεργασία των απογραφικών δελτίων για να ακολουθήσει σταδιακή δημοσίευση των αποτελεσμάτων και έκδοση ιδιαίτερου τεύχους.

Η μη επεξεργασία και δημοσίευση των στοιχείων της απογραφής του 1889 συνεπαγόταν έλλειψη πληροφόρησης όσον αφορά στα δημογραφικά, κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά της χώρας. Προκειμένου να καλυφθεί το κενό διατάχθηκε διενέργεια απογραφής την 6^η Οκτωβρίου 1896. Η απογραφή ήταν εμπειριστατωμένη, κατά την επεξεργασία όμως των απογραφικών δελτίων πυρκαγιά τα κατέστρεψε όλα. Διασώθηκαν μόνο οι πίνακες του πραγματικού πληθυσμού, κατά διοικητικές περιφέρειες, πόλεις, χωριά, επαρχίες και δήμους, γιατί είχαν ήδη εκδοθεί.

Τον Ιούνιο του 1900 διατάσσεται γενική απογραφή της Κρήτης. Τα αποτελέσματα δημοσιεύονται το 1904. χρησιμοποιήθηκαν απογραφικές επιτροπές για να ελέγχουν τα στοιχεία που κατέγραφαν μόνοι τους οι

κάτοικοι. Τα στοιχεία αυτά ήταν πολύ χρήσιμα δεδομένου ότι δεν υπήρχαν δημοτολόγια.

Απογραφή του 1907: Παρά το γεγονός ότι οι απογραφές του 1889 και 1896 παρείχαν χρήσιμα στοιχεία για τον πραγματικό πληθυσμό της Ελλάδας η επόμενη απογραφή πραγματοποιήθηκε στις 27 Οκτωβρίου 1907 καθώς μεσολάβησε μεγάλο χρονικό διάστημα και τα όρια της Ελλάδας άλλαξαν.

Σ' αυτή την περίπτωση χρησιμοποιήθηκαν ατομικά δελτία που περιλάμβαναν το όνομα, το επώνυμο, την ηλικία, την οικογενειακή κατάσταση, τη μόρφωση, τη θρησκεία, τη γλώσσα, τη σωματική κατάσταση και το επάγγελμα των απογραφομένων. Πρόκειται για την απογραφή που άνοιξε νέους δρόμους στη στατιστική επιστήμη στη χώρα μας. Για τη διεκπεραίωσή της εργάστηκαν όλοι οι δημόσιοι υπάλληλοι και οι υπάλληλοι των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου καθώς και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Τα κρίσιμα χρόνια 1913-1922: Πρώτη φορά διαπιστώθηκε ο αριθμός των τυφλών και των κωφάλαλων. Επίσης, για πρώτη φορά χρησιμοποιήθηκε η πρόοδος της επιστήμης, της μηχανογράφησης καθώς χρησιμοποιήθηκαν διατρητικές, διαλογικές και αθροιστικές μηχανές. Αξιοσημείωτη είναι η πρωτοπορία για την απογραφή του συνόλου των Ελλήνων που βρίσκονταν στο εξωτερικό.

Οι προπολεμικές απογραφές: Οι δύο αυτές απογραφές υπήρξαν περιπετειώδης σε διάφορους τομείς. Η απογραφή του 1928 αναμενόταν να είναι αρκετά άρτια, πράγμα όμως που δεν συνέβη. Η τελευταία προπολεμική απογραφή έγινε 12 ημέρες πριν από τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο (16 Οκτωβρίου 1940). Όμως, τα πολεμικά γεγονότα και η εσωτερική αναταραχή που ακολούθησε την κατοχή αποδιοργάνωσαν την Ε.Σ.Υ.Ε. και δεν επέτρεψαν την επεξεργασία των στοιχείων.

1.3 ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Οι κυβερνήσεις της κάθε εποχής έχουν αναγνωρίσει την ανάγκη να συλλέγουν πληροφορίες για το πολυτιμότερο κεφάλαιό τους, τους ανθρώπους. Οι απογραφές των Βαβυλωνίων και των Κινέζων πραγματοποιήθηκαν κυρίως για στρατιωτικούς σκοπούς και τη φορολογία. Οι Αιγύπτιοι συνέλλεγαν πληροφορίες σχετικά με τον πληθυσμό τους, ώστε να μπορούν να οικοδομήσουν τις πυραμίδες και να πετύχουν την ανακατανομή της γης μετά τις ετήσιες πλημμύρες του Νείλου.

Οι Έλληνες και οι Ρωμαίοι πραγματοποίησαν απογραφές του πληθυσμού πολλά χρόνια πριν από τη γέννηση του Χριστού. Ήταν η πενταετής απογραφή που παραγγέλθηκε από τον Caesar Augustus, η οποία απαιτούσε από κάθε άνθρωπο στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία να επιστρέψει στον τόπο καταγωγής του.

Η πρώτη μελέτη της Αγγλίας ήταν το 1086 όταν ο William κατακτητής διέταξε την παραγωγή του Domesday Book. Αυτή η λεπτομερής απογραφή της γης και της ιδιοκτησίας ήταν μια μαζική επιχείρηση κατά το χρόνο. Έπρεπε να περάσουν πολλά χρόνια για να ολοκληρωθεί και να μας παρέχει μια αξιόλογη εικόνα της ζωής στη Βρετανία.

Επίσκοποι είχαν αναλάβει την ευθύνη για την καταμέτρηση του αριθμού των οικογενειών της Επισκοπής, αλλά η Βρετανία ήταν πολύ επιφυλακτική στο να υιοθετήσουν την ιδέα της τακτικής επίσημης απογραφής. Μετά από τη δημοσίευση του δοκιμίου με θέμα την «Αρχή του πληθυσμού» το 1798 από τον Thomas Malthus, προκλήθηκε μεγάλη ανησυχία. Αυτή προερχόταν από την αύξηση πληθυσμού που υποδήλωνε ότι σύντομα θα υπερέβαιναν τις προμήθειες των τροφίμων και άλλων πόρων. Γι' αυτό το λόγο η Βρετανία άρχισε να αντιμετωπίζει την

απογραφή σαν ανάγκη αφού έβλεπε ότι θα πλήττονταν από πείνα, ασθένειες και άλλες καταστροφές.

Ενώ στο Κεμπέκ έγινε η πρώτη επίσημη απογραφή του 1666, στην Ισλανδία το 1703 και το 1749 στην Σουηδία, η Βρετανία ήταν αργή για να την ακολουθήσουν. Κάποιοι πίστεψαν ότι κάθε είδος μέτρησης των ανθρώπων ήταν ιεροσυλία. Προς το τέλος της απογραφής, το δέκατο όγδοο αιώνα, ωστόσο, γινόταν ολοένα και πιο προφανές ότι υπήρχε μικρή ιδέα σχετικά με τον αριθμό των ανθρώπων που ζουν στη Βρετανία.

Στην Αγγλία και Ουαλία, η απογραφή έχει σχεδιαστεί να πραγματοποιείται από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, ευθύνη φέρει το Γενικό Μητρώο Γραφείου για τη Σκωτία και τη Βόρεια Ιρλανδία η Υπηρεσία Στατιστικής και Ερευνών. Η πρώτη επίσημη απογραφή της Αγγλίας και της Ουαλίας ήταν στις 10 Μαρτίου 1801. Πληροφορίες συλλέχθηκαν από κάθε νοικοκυριό από τους επόπτες των φτωχών αλλά και αξιωματικούς της ειρήνης. Ο νόμος εφαρμόστηκε επίσης στη Σκωτία. Στην Ιρλανδία, η πρώτη σύγχρονη απογραφή έγινε 20 χρόνια αργότερα, το 1821.

Η απογραφή του 1841 έγινε ευρέως γνωστή ως η πρώτη πραγματικά μοντέρνα απογραφή, όταν ο πρώτος Γενικός γραμματέας της Αγγλίας και της Ουαλίας, John Lister, έγινε υπεύθυνος για την οργάνωση της. Το έργο της καταμέτρησης αυτής μεταφέρθηκε στους τοπικούς αξιωματικούς της νεοσύστατης υπηρεσίας καταγραφής.

Για πρώτη φορά, στον αρχηγό του κάθε νοικοκυριού δόθηκε να συμπληρώσει ένα έντυπο για λογαριασμό του κάθε ατόμου στο νοικοκυριό για μια ορισμένη ημέρα. Το σύστημα αυτό βγήκε στη δοκιμασία του χρόνου, και εξακολουθεί να αποτελεί τη βάση για τη μέθοδο που χρησιμοποιούμε σήμερα. Στη Σκωτία δεν υπήρχε καμία τοπική υπηρεσία καταχώρησης μέχρι το 1855, ενώ στη Μ. Βρετανία χρησιμοποιήθηκαν πρώτη φορά υπολογιστές στην απογραφή του 1961.

Από το 1801 υπήρξε μια απογραφή κάθε δέκα χρόνια, εκτός από το 1941, κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Οι βασικές αρχές της απογραφής παραμένουν οι ίδιες, αν και νέα ζητήματα έχουν προστεθεί και άλλα έχουν παραλειφθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΓΡΑΦΩΝ

2.1 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΓΡΑΦΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η οργάνωση απογραφών του πληθυσμού και κατοικιών στην Ελλάδα σχεδιάστηκε με βάση το αποκεντρωτικό σύστημα. Τα όργανα που χρησιμοποιούνται για τη διενέργειά τους ορίζονται σύμφωνα με την αριθ. 12613/Γ'347/5-9-2000 κοινή Υπουργική απόφαση είναι τα εξής:

1) Οι Ανώτεροι Επόπτες απογραφής οι οποίοι έχουν την γενική εποπτεία για την καλύτερη οργάνωση και εκτέλεση των απογραφών. Είναι έμπειροι και ειδικευμένοι υπάλληλοι της Γ.Γ. ΕΣΥΕ που συντονίζουν και εποπτεύουν το έργο των Εποπτών και των Βοηθών Εποπτών και εισηγούνται τη λήψη των απαραίτητων, κατά περίπτωση, μέτρων.

2) Σε κάθε Νομό της χώρας, με εξαίρεση την περιοχή του Αγίου Όρους, συγκροτείται με απόφαση της Γενικής Διευθύντριας ΕΣΥΕ και ύστερα από πρόταση του αρμόδιου Επόπτη απογραφής Νομαρχιακή Ομάδα Εργασίας. Το όργανο αυτό ασκεί την εποπτεία για την προπαρασκευή, οργάνωση και διενέργεια των απογραφών σε κάθε νομό. Σε κάθε Νομαρχιακή Ομάδα Εργασίας εκτός από αυτή του Αγίου Όρους συμμετέχουν τα εξής όργανα:

α) ο Προϊστάμενος της Δ/σης Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Διοίκησης ή ο νόμιμος αναπληρωτής του, ως πρόεδρος, με εξαίρεση τους Ν. Αττικής και Ν. Θεσ/νίκης όπου πρόεδρος ορίζεται ο Ανώτερος Επόπτης της κάθε Νομαρχίας, ανώτερος υπάλληλος της Γ.Γ. ΕΣΥΕ.

β) ο Προϊστάμενος της ΤΥΔΚ της Νομαρχίας ή ο νόμιμος αναπληρωτής του, ως μέλος,

γ) ένας Σύμβουλος Στοιχειώδους Εκπαίδευσης, ο οποίος ορίζεται με προηγούμενη απόφαση του οικείου Νομάρχη, ως μέλος, και

δ) ο Επόπτης απογραφής του νομού, υπάλληλος της Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ο οποίος εκτελεί καθήκοντα εισηγητή, ως μέλος. Γραμματέας της Ομάδας

Εργασίας και αναπληρωτής του ορίζονται, με την ίδια απόφαση (της Γενικής Διευθύντριας Γ.Γ. ΕΣΥΕ), δύο από τους Βοηθούς Επόπτες του νομού (υπάλληλοι της Γ.Γ. ΕΣΥΕ), ύστερα από εισήγηση του Επόπτη.

Η ομάδα εργασίας για την απογραφή της περιοχής του Αγίου Όρους συγκροτείται, ύστερα από πρόταση του Επόπτη απογραφής του Ν. Χαλκιδικής, με απόφαση της Γενικής Διευθύντριας ΕΣΥΕ και αποτελείται από:

α) το Γραμματέα της Διοικήσεως του Αγίου Όρους ή το νόμιμο αναπληρωτή του, ως Πρόεδρο,

β) τον Αρχιγραμματέα της Ιεράς Επιστασίας ή το νόμιμο αναπληρωτή του, ως μέλος,

γ) το Διοικητή του Αστυνομικού Τμήματος του Αγίου Όρους ή το νόμιμο αναπληρωτή του, ως μέλος. Γραμματέας της Ομάδας Εργασίας και αναπληρωτής του ορίζονται, με την ίδια απόφαση, υπάλληλοι που υπηρετούν στην Ιερή Κοινότητα, ύστερα από πρόταση του Διοικητή του Αγίου Όρους.

3)Οι Επόπτες Απογραφής είναι υπάλληλοι που έχουν εμπειρία και εξειδίκευση στις απογραφές και έρευνες της Γ.Γ. ΕΣΥΕ και ορίζονται με ιδιαίτερες αποφάσεις του Γενικού Γραμματέα της ΕΣΥΕ. Οι υπάλληλοι αυτοί οργανώνουν και διεκπεραιώνουν στις προβλεπόμενες προθεσμίες τις προπαρασκευαστικές και εκτελεστικές εργασίες των απογραφών μέσα στην περιοχή της αρμοδιότητάς τους (νομό κλπ).

4)Οι Βοηθοί Επόπτες είναι μόνιμοι ή με σύμβαση Ιδιωτικοί υπάλληλοι της Γ.Γ. ΕΣΥΕ, οι οποίοι συνδράμουν το έργο των Εποπτών. Οι υπάλληλοι αυτοί ορίζονται ως Βοηθοί Επόπτες με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της ΕΣΥΕ.

5)Οι Τομεάρχες Απογραφείς είναι δημόσιοι υπάλληλοι άλλων υπηρεσιών , εκτός της Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ή υπάλληλοι Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου ή υπάλληλοι Οργανισμών ή Ιδιώτες. Οι Τομεάρχες

του κάθε νομού και των Νομαρχιών του Ν. Αττικής, εκτός της περιοχής του Αγίου Όρους, οι οποίοι κατ'εξαιρέση, μπορεί να έχουν οποιαδήποτε ιδιότητα κοσμικού ή μοναχού ή και να συμμετέχουν στην Ομάδα Εργασίας της Ιεράς Κοινότητας και διορίζονται με απόφαση του Διοικητή του Αγίου Όρους ή του νόμιμου αναπληρωτή του, διορίζονται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα τη ΕΣΥΕ, μετά από πρόταση τη Νομαρχιακής Ομάδας Εργασίας ή των αρμόδιων Ανωτέρων Εποπτών απογραφής των Νομαρχιών του Ν. Αττικής. Επίσης, καθήκοντα που ανήκουν στην αρμοδιότητά τους είναι η εποπτεία της διενέργειας των απογραφών, η μέριμνα για τη συγκέντρωση και τον έλεγχο των απογραφικών δελτίων και η κατάρτιση συγκεντρωτικών απογραφικών καταστάσεων.

6) Οι Απογραφείς, τακτικοί, ειδικοί και εφεδρικοί, είναι δημόσιοι υπάλληλοι ή υπάλληλοι Νομικών Προσώπων ή Οργανισμών ή ιδιώτες. Αποτελούν τα όργανα που διενεργούν σε όλη τη Χώρα την απογραφή πληθυσμού-κατοικιών. Το έργο τους συνδράμουν και παρακολουθούν οι Ανώτεροι Επόπτες, οι Επόπτες, οι Βοηθοί Επόπτες και κυρίως οι Τομεάρχες που είναι και άμεσα υπεύθυνοι για το έργο των Απογραφέων.

7) Οι Συνοδοί-Διερμηνείς είναι βοηθητικά όργανα της απογραφής τα οποία διευκολύνουν το έργο ορισμένων Τομεαρχών και Απογραφέων σε περιοχές ή χώρους (όπως πρεσβείες, λιμένες, αερολιμένες κλπ.), όπου η συνέντευξη με τους απογραφομένους δεν μπορεί να γίνει στην ελληνική γλώσσα.

2.2 ΠΩΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ

Η οργάνωση των πολλαπλών εργασιών των γενικών απογραφών και, ειδικότερα, οι προπαρασκευαστικές, εκτελεστικές και μεταπογραφικές εργασίες τους προβλέπεται να γίνονται στις εξής τρεις φάσεις:

Α. ΠΡΩΤΗ ΦΑΣΗ (Απρίλιος έως τέλος Οκτωβρίου)

Στην πρώτη φάση εκτελούνται οι ακόλουθες διοικητικές πράξεις και εργασίες:

α)διορίζονται οι Ανώτεροι Επόπτες, οι Επόπτες και οι Βοηθοί Επόπτες,

β)ενημερώνονται και εκπαιδεύονται τα παραπάνω όργανα, από στελέχη της Δ/νσης Απογραφών, πριν αναλάβουν τα καθήκοντά τους, σε εκπαιδευτικά κέντρα που ορίζονται από την Κεντρική Υπηρεσία,

γ)οι Επόπτες παραλαμβάνουν το χαρτογραφικό υλικό και άλλα βοηθητικά έντυπα και οδηγίες καθώς γίνεται η αναχώρηση και εγκατάστασή τους μαζί με τους Βοηθούς Επόπτες στις έδρες τους,

δ)γίνεται η άμεση επαφή των Εποπτών με τους οικείους Νομάρχες αλλά και η ενημέρωσή τους και όλων των Δημοσίων Υπηρεσιών του Νομού, για το σκοπό και τον τρόπο διενέργειας των απογραφών,

ε)μετά από εισήγηση των Εποπτών εκδίδονται οι αποφάσεις για τη συγκρότηση των Νομαρχιακών Ομάδων Εργασίας,

στ)η άμεση ενημέρωση των Εποπτών από τους Προϊσταμένους των Υπηρεσιών Στατιστικής Νομών και από τις υπηρεσίες Τοπικής Αυτοδιοικήσεως των Νομαρχιών, για την ύπαρξη και την έκταση των εκκρεμοτήτων σε σχέση με τα διοικητικά όρια των δήμων, κοινοτήτων ή νομών και η προσπάθεια της γρήγορης διευθέτησής τους,

ζ)γίνεται κατανομή της περιοχής της κάθε Εποπτείας σε ζώνες αρμοδιότητας και ευθύνης μεταξύ των Εποπτών και των Βοηθών τους,

η)γίνεται η εκτέλεση ορισμένων χαρτογραφικών εργασιών ,

θ)παρακολουθούνται οι εργασίες των δημοτικών και κοινοτικών Αρχών, καθώς παρέχονται συμπληρωματικές οδηγίες από τους Επόπτες και Βοηθούς Επόπτες για την αποπεράτωση της ονοματοθεσίας οδών και

πλατειών και την αρίθμηση των οικοδομών και κτιρίων, των οικισμών που έχουν κανονική ρυμοτομία και αυτών που δεν έχουν.

ι)οι Επόπτες αποστέλλουν τα Φύλλα Αυτοτελών Οικισμών (ΦΑΟ) στους δήμους και τις κοινότητες της Εποπτείας τους και καθορίζονται οι σημερινοί Αυτοτελείς Οικισμοί, σε συνεργασία Εποπτών, Βοηθών Εποπτών, δημοτικών ή κοινοτικών Αρχών και Προϊσταμένων ΤΥΔΚ,

ια)γίνεται η προμέτρηση των κατοικιών και των κατοικούμενων χώρων όλων των οικισμών της κάθε Εποπτείας και ιδιαίτερα των οικισμών με πληθυσμό άνω των 1.000 κατοίκων.

ιβ)γίνεται η κατανομή της περιοχής της κάθε Εποπτείας σε Απογραφικούς Τομείς και σε τακτικά και ειδικά Απογραφικά Τμήματα,

ιγ)γίνεται η κατάρτιση καταλόγων δημοσίων υπαλλήλων, εκτός οικονομικών και αστυνομικών, υπαλλήλων Νομικών Προσώπων και Οργανισμών, καθώς και λοιπών προσώπων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στις διάφορες εργασίες των απογραφών,

ιδ)γίνεται ο καθορισμός του αριθμού και η επιλογή των αναγκαίων Τομεαρχών, Απογραφέων και Συνοδών-Διερμηνέων,

ιε)και τέλος γίνεται η έκδοση αποφάσεων των Γενικών Γραμματέων και Περιφερειών για την οριστικοποίηση των διοικητικών ορίων των δήμων και κοινοτήτων μετά από εισήγηση των Εποπτών και πριν την έναρξη της απογραφής των οικοδομών και κτιρίων.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΦΑΣΗ.

Νομαρχιακές ομάδες εργασίας

Ειδικότερα οι Νομαρχιακές Ομάδες Εργασίας ασχολούνται με:

α)τον καθορισμό των αυτοτελών οικισμών κάθε δήμου ή κοινότητας,

β)τον καθορισμό των Απογραφικών Τομέων και Απογραφικών Τμημάτων,

γ)τον καθορισμό του απαιτούμενου αριθμού Τομεαρχών και Συνοδών-Διερμηνέων και την επιλογή αυτών,

δ)τον καθορισμό του προγράμματος μετακινήσεων του Επόπτη και των Βοηθών Εποπτών στους δήμους και τις κοινότητες της Εποπτείας τους,

ε)την παρακολούθηση και εποπτεία της σωστής και έγκαιρης εκτέλεσης των οργανωτικών και προπαρασκευαστικών εργασιών των απογραφών.

Ειδικά για τις Νομαρχίες του Ν. Αττικής, η παρακολούθηση των απογραφικών εργασιών ασκείται από τους Ανώτερους Επόπτες και από τη Διεύθυνση Απογραφών της Γ.Γ ΕΣΥΕ.

Ανώτεροι Επόπτες Απογραφής

Ειδικότερα οι Ανώτεροι Επόπτες Απογραφής ασχολούνται:

α)με την παρακολούθηση του οργανωτικού έργου των απογραφών και την ανάλογη καθοδήγηση των Εποπτών και Βοηθών Εποπτών στην περιοχή αρμοδιότητάς τους,

β)με το συντονισμό και την Εποπτεία των προπαρασκευαστικών και των εκτελεστικών εργασιών των απογραφών, με σκοπό τη σωστή διεκπεραίωση όλων των προγραμματισμένων εργασιών της κάθε φάσεως,

γ)με την βοήθεια στο έργο των Εποπτών και των Βοηθών Εποπτών ώστε να βρεθούν τα κατάλληλα όργανα για τις απογραφές αλλά και να εκπαιδευτούν σωστά,

δ)με την τακτική έγγραφη ενημέρωση της Δ/σης Απογραφών, με ειδική αναφορά:

- για την εξέλιξη των απογραφικών εργασιών της περιοχής τους, και
- για τα αναγκαία μέτρα που λήφθηκαν ή πρέπει να ληφθούν ώστε να εξασφαλιστεί η επιτυχία των απογραφών.

Οι Ανώτεροι Επόπτες των Νομαρχιών Ν. Αττικής και Ν. Θεσσαλονίκης υποβάλλουν στη Διεύθυνση Απογραφών ανά δεκαπενθήμερο έκθεση πορείας εργασιών, ενώ των υπόλοιπων Νομών μετά από κάθε εκτέλεση έργου εποπτείας. Ο Διευθυντής Δ/σεως Απογραφών υποβάλλει στο τέλος κάθε μήνα προς το Γενικό Γραμματέα της ΕΣΥΕ αναλυτική έκθεση αλλά και προτάσεις για τη λήψη μέτρων αντιμετώπισης πιθανών προβλημάτων.

Επόπτες και Βοηθοί Επόπτες Απογραφής

Ειδικότερα οι Επόπτες οφείλουν να προβαίνουν στις ακόλουθες ενέργειες:

α)να επισκέπτονται το Νομάρχη και να τον ενημερώνουν για τη διενέργεια των απογραφών,

β)να εισηγούνται στη Γενική Διευθύντρια της ΕΣΥΕ την έκδοση απόφασης για τη συγκρότηση της Νομαρχιακής Ομάδας Εργασίας,

γ)να ενημερώνουν, με εγκύκλιο, το Νομάρχη, τις Δημόσιες Υπηρεσίες του Νομού και τα τοπικά μέσα ενημέρωσης για τη διενέργεια των απογραφών, την έκταση, τους σκοπούς και τη χρησιμότητά τους,

δ)να ενημερώνουν τα μέλη της Νομαρχιακής Ομάδας Εργασίας για τις απογραφές που πρόκειται να διενεργηθούν, για τα καθήκοντά τους και τα μέτρα που πρέπει να εισηγηθούν στη Γ.Γ. ΕΣΥΕ για την καλύτερη οργάνωση των απογραφών.

ε)να ενημερώνονται από τις αρμόδιες Υπηρεσίες των Νομαρχιών για την ύπαρξη εκκρεμοτήτων στα διοικητικά όρια των δήμων και κοινοτήτων της περιοχής τους και να φροντίζουν μέσω του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας να λύνονται σε σύντομο χρονικό διάστημα,

στ)να κατανέμουν την περιοχή της Εποπτείας τους σε ζώνες ευθύνης μεταξύ αυτών και των Βοηθών τους, για την ταχύτερη εκτέλεση των εργασιών.

Ειδικότερα οι Βοηθοί Επόπτες οφείλουν:

α)να ενημερώνουν και να συμπληρώνουν τα Μητρώα Στατιστικών Συνεργατών με τους υπαλλήλους που υπηρετούν στο Νομό τους αλλά και με άλλα πρόσωπα, υπαλλήλους και ιδιώτες, που διαμένουν στους οικισμούς της περιοχής τους και είναι κατάλληλα να χρησιμοποιηθούν ως όργανα της απογραφής,

β)να διαχωρίζουν και να κατανέμουν τους δήμους και τις κοινότητες του Νομού τους σε Απογραφικούς Τομείς και Απογραφικά Τμήματα, τακτικά και ειδικά, ανάλογα με τη γεωγραφική τους θέση, τη διοικητική τους διαίρεση, τα συγκοινωνιακά μέσα και τον αριθμό των κατοικιών και των νοικοκυριών τους. Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε ότι η κατανομή αυτή είναι η σπουδαιότερη οργανωτική εργασία των απογραφών, γιατί έτσι περιορίζεται ο κίνδυνος των διαφυγών ή των διπλοαπογραφών και εξασφαλίζεται η επιτυχία των εργασιών των απογραφών. Η επιτυχία αυτή συνδέεται άμεσα με την εκτέλεση των παρακάτω εργασιών που εφαρμόζουν οι Βοηθοί Επόπτες,

γ)να μεριμνούν για τη δημοσιότητα των απογραφών χρησιμοποιώντας κάθε τοπικό μέσο ενημέρωσης του κοινού (τηλεόραση, ραδιόφωνο, τύπο κλπ.)

δ)να καταρτίζουν και να αποστέλλουν στη Δ/ση Απογραφών της κατάστασης των Τομέων, που περιλαμβάνει:

- τους δήμους και τις κοινότητες που διαιρούνται σε περισσότερους από έναν Τομείς, με ένδειξη του αριθμού των Τομέων και του αντίστοιχου αριθμού των τακτικών και ειδικών Απογραφικών Τμημάτων του κάθε Τομέα,
- τους δήμους και τις κοινότητες που ο καθένας τους αποτελεί αυτοτελώς έναν Απογραφικό Τομέα, με ένδειξη του αριθμού των Τμημάτων, τα οποία περιλαμβάνει καθένας από αυτούς, και
- τις ομάδες των κοινοτήτων, που πρόκειται να αποτελέσουν μαζί έναν ενιαίο Απογραφικό Τομέα, με ένδειξη, επίσης του αριθμού των Τμημάτων που περιλαμβάνει κάθε τέτοιος Τομέας,

ε)να προσδιορίζουν τον αριθμό των απαραίτητων Τομεαρχών και Συνοδών-Διερμηνέων και να τους επιλέγουν από το Μητρώο Στατιστικών Συνεργατών ή από άλλες πηγές εάν δεν επαρκεί το Μητρώο,

στ)να ενημερώνουν το συντομότερο τη Διεύθυνση Απογραφών, για το συνολικό αριθμό των οργάνων, κατά κατηγορία, που θα χρησιμοποιήσουν και να φροντίζουν για την ανακοίνωση του διορισμού τους,

ζ)να ενημερώνουν τη Διεύθυνση Απογραφών, με συνοπτική έκθεση που θα υποβάλλουν δύο φορές το μήνα (1^η και 16^η), για τις εργασίες που πραγματοποιήθηκαν κάθε δεκαπενθήμερο, αλλά και για την πρόοδο των απογραφικών εργασιών στην περιοχή της Εποπτείας τους και, τέλος, για τις δυσκολίες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Οι Επόπτες του Ν. Αττικής και του Ν. Θεσ/νίκης υποβάλλουν τη σχετική έκθεση στους Ανώτερους Επόπτες, με κοινοποίηση στη Δ/ση Απογραφών,

η)τέλος, να λαμβάνουν κάθε άλλο μέτρο, το οποίο κρίνουν απαραίτητο για την επιτυχία των Απογραφών στην περιοχή της αρμοδιότητάς τους.

B. ΔΕΥΤΕΡΗ ΦΑΣΗ (1^η Νοεμβρίου έως 31 Δεκεμβρίου)

Στη δεύτερη φάση προβλέπεται να διεκπεραιωθούν οι ακόλουθες εργασίες:

α) η ενημέρωση των Ανωτέρων Εποπτών, Εποπτών και Βοηθών Εποπτών για τις εργασίες της Β' φάσεως,

β) ο διορισμός των Τομεαρχών και Συνοδών-Διερμηνέων και η εκπαίδευση των Τομεαρχών,

γ) η παραλαβή του χαρτογραφικού υλικού των Απογραφικών Τομέων από τους Τομεάρχες και η εγκατάστασή τους στους Τομείς τους,

δ) η παραλαβή του απογραφικού υλικού των Τομεαρχών από τους Επόπτες ή Βοηθούς Επόπτες με παράλληλη ενημέρωση (διόρθωση ή συμπλήρωση) του αντίστοιχου χαρτογραφικού υλικού,

ε) η παρακολούθηση και ο συντονισμός του έργου των Τομεαρχών από τους Επόπτες και Βοηθούς Επόπτες και η συνδρομή τους με βοηθητικά όργανα όπου υπάρχει ανάγκη,

στ) η ενημέρωση των Εποπτών και Βοηθών Εποπτών για τον τρόπο διενέργειας των απογραφών πληθυσμού-κατοικιών,

ζ) ο καθορισμός του αριθμού των αναγκαίων Απογραφέων και Συνοδών-Διερμηνέων που θα χρησιμοποιηθούν για τις απογραφές πληθυσμού-κατοικιών,

η) η έγκριση του αριθμού των απογραφέων από το Γενικό Γραμματέα της ΕΣΥΕ και η επιλογή τους από τα σχετικά Μητρώα ή από άλλες πηγές, σε συνεργασία με τους Τομεάρχες.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΗ ΦΑΣΗ.

Νομαρχιακές Ομάδες Εργασίας

Οι Νομαρχιακές Ομάδες Εργασίας κατά την δεύτερη φάση ασχολούνται με τα ακόλουθα:

α) με την κοινοποίηση των διορισμών των Τομεαρχών και των Συνοδών-Διερμηνέων,

β) με τον καθορισμό των κέντρων ενημερώσεως των Τομεαρχών αλλά και με το διαχρονικό πρόγραμμα ενημερώσεως αυτών,

γ) με τον προσδιορισμό του αριθμού των αναγκαίων Απογραφέων και Συνοδών-Διερμηνέων αλλά και με την επιλογή τους, και

δ) με την παρακολούθηση και εποπτεία της σωστής ολοκλήρωσης των προπαρασκευαστικών και οργανωτικών εργασιών των απογραφών.

Ανώτεροι Επόπτες Απογραφής

Οι Ανώτεροι Επόπτες απογραφής ασχολούνται με την παρακολούθηση του έργου των Εποπτών και Βοηθών Εποπτών, σύμφωνα με τις σχετικές αποφάσεις της Γ.Γ. ΕΣΥΕ.

Επόπτες και Βοηθοί Επόπτες απογραφής

Οι Επόπτες απογραφής, μετά την έγκριση από το Γενικό Γραμματέα της ΕΣΥΕ του συνολικού αριθμού των Τομεαρχών, φροντίζουν για το διορισμό τους και εισηγούνται στη Νομαρχιακή Ομάδα Εργασίας την οργάνωση των ενημερωτικών συγκεντρώσεων, που πραγματοποιούνται βάση αναλυτικού προγράμματος και κοινοποιούν στη Δ/νση Απογραφών, διαδοχικά, σε ορισμένα κέντρα ενημερώσεως, κατά την περίοδο από 15 Οκτωβρίου μέχρι τέλος Νοεμβρίου.

Κατά τις ενημερωτικές συγκεντρώσεις οι Τομεάρχες που μετακινούνται στα κέντρα ενημερώσεως δεν υπερβαίνουν το ¼ του συνόλου. Στη συνέχεια ενημερώνονται λεπτομερώς για τις εργασίες που θα εκτελέσουν, για τον έλεγχο και την ενδεχόμενη συμπλήρωση των χαρτογραφικών βοηθημάτων του Τομέα τους. Η ενημέρωση αυτή γίνεται από τους Ανώτερους Επόπτες, Επόπτες, Βοηθούς Επόπτες απογραφής ή από άλλους υπαλλήλους της Γ.Γ. ΕΣΥΕ, που έχουν οριστεί για το σκοπό αυτό.

Μετά την ενημέρωση των Τομεαρχών κάθε Επόπτης ή Βοηθός Επόπτης φροντίζει για την εγκατάσταση των Τομεαρχών του στους αντίστοιχους Απογραφικούς Τομείς τους. Παράλληλα, παραδίδεται στον κάθε Τομεάρχη το αντίστοιχο χαρτογραφικό υλικό το οποίο απεικονίζει ολόκληρη η εδαφική περιοχή του Τομέα και η εδαφική περιοχή όλων των Απογραφικών Τμημάτων, καθενός ξεχωριστά, τα οποία συνθέτουν τον Απογραφικό Τομέα.

Το χαρτογραφικό υλικό, που παραδίδεται στον κάθε Τομεάρχη αποτελείται, είτε από χάρτη ή μέρος του χάρτη είτε από αντίστοιχα σκαριφήματα των οικισμών που αποτελούν τον Τομέα. Σ' αυτό περιέχονται επιπλέον ενδείξεις για τα περιφερειακά όρια του Απογραφικού Τομέα αλλά και όλων των Απογραφικών Τμημάτων του.

Κατά την εγκατάσταση των Τομεαρχών στους Τομείς τους, η οποία πρέπει να γίνεται ανά ζεύγη ή ομάδες Τομεαρχών παρακείμενων Τομέων, αναγνωρίζονται τα περιφερειακά όρια των Απογραφικών Τομέων και Τμημάτων αλλά και τα διαχωριστικά σημεία τους, στο έδαφος και στο χάρτη ή το σκαρίφημα, προκειμένου να αποφευχθούν παραλείψεις κατά την διενέργεια των απογραφών.

Καθ' όλη τη διάρκεια των απογραφών, από την έναρξη έως και το τέλος, οι Επόπτες και οι Βοηθοί Επόπτες πρέπει να έχουν συνεχή επαφή με τους Τομεάρχες της περιοχής τους, όπως και τακτικούς ελέγχους έτσι

ώστε να παρακολουθείται η πορεία των εργασιών. Σε περίπτωση που διαπιστωθεί αμέλεια ή ακαταλληλότητα κάποιου Τομεάρχη, γίνεται αντικατάστασή του από τον διαθέσιμο εφεδρικό.

Οι Επόπτες της κάθε περιοχής επιλέγουν, σε συνεργασία με τους Βοηθούς Επόπτες και τους Τομεάρχες, τα κατάλληλα πρόσωπα για κάθε απογραφικό Τομέα ως απογραφείς. Γι' αυτούς καταρτίζεται ονομαστική κατάσταση που μέσω της Νομαρχιακής Ομάδας Εργασίας η οποία υποβάλλεται στο Γενικό Γραμματέα της ΕΣΥΕ για την έκδοση της απόφασης διορισμού τους.

Γ. ΤΡΙΤΗ ΦΑΣΗ (1^η Ιανουαρίου μέχρι τέλους των απογραφικών και μεταπογραφικών εργασιών)

Η τρίτη φάση των εργασιών των απογραφών περιλαμβάνει τις κύριες εργασίες διενέργειας των απογραφών του πληθυσμού. Κατά την τρίτη φάση, που χρονικά ορίζεται από 1 Ιανουαρίου μέχρι 31 Μαΐου, εκτελούνται οι ακόλουθες εργασίες:

α)η κατάρτιση των καταστάσεων αποζημιώσεως, για το προηγούμενο έτος από αυτό που γίνεται η απογραφή, των Τομεαρχών και των λοιπών οργάνων των απογραφών, το αργότερο μέσα στο πρώτο δεκαήμερο του μηνός Ιανουαρίου του έτους της απογραφής,

β)ο διορισμός των Απογραφέων και των Συνοδών-Διερμηνέων,

γ)η ενημέρωση των Τομεαρχών και Απογραφέων, για τον τρόπο διενέργειας των απογραφών,

δ)η εγκατάσταση των Απογραφέων στις περιοχές των Απογραφικών Τμημάτων και η παράδοση σε αυτούς των χαρτογραφικών σκαριφημάτων, των καταλόγων-πλαισίων οικοδομών και κτιρίων της περιοχής τους αλλά και των απαραίτητων απογραφικών εντύπων,

ε)η διενέργεια των απογραφών πληθυσμού-κατοικιών και η παρακολούθηση της έναρξης και λήξης από τους Τομεάρχες, Βοηθούς Επόπτες και Επόπτες,

στ)η παράδοση των δελτίων της απογραφής κτιρίων από τους Τομεάρχες στους Βοηθούς Επόπτες και Επόπτες και ο έλεγχος πληρότητας και λογικότητας των δελτίων αυτών και των σχετικών βοηθητικών εντύπων,

ζ)η συγκέντρωση και ο έλεγχος πληρότητας και λογικότητας των δελτίων των απογραφών από τους Τομεάρχες, Βοηθούς Επόπτες, Επόπτες και Ανώτερους Επόπτες, καθώς και η διόρθωση και συμπλήρωση όλων των παραπάνω παραστατικών,

η)η κατάρτιση των συγκεντρωτικών καταστάσεων από τους Απογραφείς, Τομεάρχες και Επόπτες,

θ)η τηλεφωνική ενημέρωση της Δ/σης Απογραφών, για τα προσωρινά συγκεντρωτικά αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού κατά φύλο,

ι)η κατάρτιση των καταστάσεων αποζημιώσεως των οργάνων της απογραφής,

ια)η συγκέντρωση των δελτίων και του λοιπού απογραφικού υλικού από τους Επόπτες και η αποστολή τους στην Κεντρική Υπηρεσία, και

ιβ)η κατάρτιση καταστάσεων αποζημιώσεως των οργάνων των απογραφών, κατά περίπτωση.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΦΑΣΗ.

Νομαρχιακές Ομάδες Εργασίας

Οι Νομαρχιακές Ομάδες Εργασίας κατά την τρίτη φάση των απογραφικών εργασιών απασχολούνται με τα ακόλουθα:

- α) το διορισμό των Απογραφέων και των Συνοδών-Διερμηνέων,
- β) την οργάνωση των ενημερωτικών συγκεντρώσεων των Τομεαρχών και των Απογραφέων, και
- γ) την εποπτεία της διενέργειας των απογραφών.

Ανώτεροι Επόπτες Απογραφής

Οι Ανώτεροι Επόπτες Απογραφής παρακολουθούν και συνδράμουν, όπως και στις προηγούμενες φάσεις, το έργο των Εποπτών στην τρίτη και κρισιμότερη φάση.

Επόπτες Απογραφής

Αφού εγκριθεί ο απαιτούμενος αριθμός Απογραφέων και Συνοδών-Διερμηνέων, κατά Εποπτεία, ο Επόπτης υποβάλει τον πίνακα με τα άτομα αυτά για έγκριση του διορισμού τους. Οι κοινοποιήσεις των διορισμών των Απογραφέων πρέπει να έχουν αποσταλεί σε αυτούς το αργότερο μέχρι τέλος Ιανουαρίου.

Ο Επόπτης, εισηγείται στην Νομαρχιακή Ομάδα Εργασίας την οργάνωση των ενημερωτικών συγκεντρώσεων των Τομεαρχών και των Απογραφέων της περιοχής του. Οι ενημερωτικές αυτές συγκεντρώσεις γίνονται στους δήμους και τις κοινότητες που έχουν οριστεί ως έδρες των Τομεαρχών και με τέτοιο τρόπο ώστε αυτοί που θα μετακινηθούν στα κέντρα ενημέρωσης να μην υπερβαίνουν το 25 % του συνόλου.

Κατά τις ενημερωτικές αυτές συγκεντρώσεις, που απαραίτητα παρακολουθούν όλοι οι Τομεάρχες, τακτικοί και εφεδρικοί και όλοι οι Απογραφείς, τακτικοί, ειδικοί και εφεδρικοί, κατατοπίζονται αναλυτικά για τα καθήκοντα που θα αναλάβουν στην τελευταία φάση των απογραφικών εργασιών. Επίσης, ενημερώνονται για τον τρόπο ελέγχου πληρότητας και λογικότητας των απαντήσεων στα αντίστοιχα ερωτηματολόγια.

Η ενημέρωση των Τομεαρχών και των Απογραφέων γίνεται από τους ίδιους τους Επόπτες ή τους Ανώτερους Επόπτες και σε εξαιρετικές περιπτώσεις από τους Βοηθούς Επόπτες. Για την επίλυση ειδικών περιπτώσεων υπάρχει παρέμβαση των Τομεαρχών. Ο χρόνος και ο τόπος των ενημερωτικών συγκεντρώσεων πρέπει να γνωστοποιείται έγκαιρα στη Δ/ση Απογραφών και στους ενδιαφερόμενους. Το πρόγραμμα της ενημέρωσης πρέπει να καθορίζεται με λεπτομέρεια από τον αρμόδιο Επόπτη ή τον Ανώτερο Επόπτη και να εγκρίνεται αρμοδίως, και να κοινοποιείται εμπρόθεσμα στη Δ/ση Απογραφών. Οι συγκεντρώσεις αυτές πρέπει να πραγματοποιούνται τα Σαββατοκύριακα έτσι ώστε να μην παρεμποδίζονται οι εκπαιδευόμενοι από άλλα καθήκοντά τους.

Μετά το πέρας των απογραφών φροντίζουν για έγκαιρη συγκέντρωση του απογραφικού υλικού από τους Τομεάρχες, τον έλεγχο με την απαραίτητη σχολαστικότητα και επιμέλεια των απογραφικών δελτίων και την αποστολή τους στη Δ/ση Απογραφών. Τέλος, φροντίζουν για την ενημέρωση των χαρτογραφικών βοηθημάτων και την ασφαλή αποστολή τους στη Δ/ση Απογραφών. Επίσης, καταρτίζουν τη συγκεντρωτική κατάσταση του πραγματικού πληθυσμού της Εποπτείας τους, καθώς και για την έγκαιρη ενημέρωση της Κεντρικής Υπηρεσίας.

2.3 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΣΥΛΛΕΓΟΥΝ ΟΙ ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ

Όπως έχει ήδη αναφερθεί η απογραφή του πληθυσμού πραγματοποιείται μέσω της συμπλήρωσης ερωτηματολογίων από τους ειδικά εκπαιδευμένους απογραφείς. Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται σ' αυτά χωρίζονται στα παρακάτω μέρη:

ΜΕΡΟΣ Α: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

Το πρώτο μέρος των στοιχείων των απογραφών σχετίζεται με την κατοικία του νοικοκυριού. Πιο συγκεκριμένα, οι ερωτήσεις έχουν σα στόχο να συγκεντρώσουν στοιχεία σχετικά με:

- Το είδος της κατοικίας, δηλαδή εάν η οικία του νοικοκυριού προοριζόταν εξ' αρχής για εστίαση ή για άλλο σκοπό όπως τροχόσπιτο, στάβλος, γκαράζ.
- Τα χαρακτηριστικά της κανονικής κατοικίας, όπως τον τύπο της κατοικίας (εξοχική, προς ενοικίαση κλπ), τον τύπο του κτιρίου (πολυκατοικία ή μονοκατοικία), την περίοδο κατασκευής του και το μέγεθος του (αριθμός δωματίων).
- Τις ανέσεις της κανονικής κατοικίας, όπως εάν έχει ηλεκτρισμό, ύδρευση, αποχέτευση, λουτρό, κουζίνα, αποχωρητήριο, θέρμανση και το είδος της.
- Το φορέα της ιδιοκτησίας, εάν για παράδειγμα είναι ιδιώτης, ΝΠΙΔ όπως κάποια εταιρεία ή ΝΠΔΔ.

ΜΕΡΟΣ Β: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ ΤΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ ΠΟΥ ΔΙΑΜΕΝΟΥΝ ΣΤΗΝ ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.

Στο δεύτερο μέρος συλλέγονται στοιχεία που αφορούν κυρίως στα άτομα που αποτελούν το νοικοκυριό όπως:

- Ο αριθμός των νοικοκυριών που διαμένουν στην κατοικία αυτή,
- Ο υπεύθυνος κάθε νοικοκυριού,
- Ο αριθμός των δωματίων συμπεριλαμβανομένου της κουζίνας, εάν πληρεί τις προϋποθέσεις κανονικού δωματίου,
- Το είδος κατοχής της κατοικίας από τον υπεύθυνο του νοικοκυριού (πχ ως ιδιοκτήτης, ενοικιαστής κλπ),
- Το σύνολο των παρόντων που απογράφηκαν.

ΜΕΡΟΣ Γ: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ (ΕΝΤΥΠΑ Π-1.2α, Π-1.2β, Π-1.2γ)

Στο τρίτο μέρος συλλέγονται προσωπικά στοιχεία και ιδιότητες των ατόμων που ανήκουν στο νοικοκυριό όπως:

- Το όνομα, το επώνυμο, το όνομα πατρός, η ημερομηνία γέννησης, το φύλο, η οικογενειακή κατάσταση και ο συνήθης τόπος διαμονής αρχικά του υπεύθυνου του νοικοκυριού και έπειτα των υπόλοιπων μελών.
- Στοιχεία που αφορούν την καταγωγή τους, όπως η υπηκοότητά τους, ο δήμος ή η κοινότητα του οποίου είναι δημότες και ο τόπος κατοικίας της μητέρας τους κατά τη γέννησή τους.
- Το επίπεδο εκπαίδευσής τους καθώς και οι τίτλοι σπουδών που κατέχουν.
- Στοιχεία για το επάγγελμά τους όπως η θέση και οι αρμοδιότητές τους, ο τόπος και οι ώρες εργασίας, ο αριθμός των συναδέλφων τους, όπως και η ασχολία τους τον προηγούμενο χρόνο και την προηγούμενη εβδομάδα, καθώς και ο φορέας εργασίας τους.

- Στοιχεία που αναφέρονται αποκλειστικά στις γυναίκες του νοικοκυριού όπως ο αριθμός των τέκνων που έχουν γεννήσει και η συνολική διάρκεια του έγγαμου βίου τους.

ΜΕΡΟΣ Δ: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Το τέταρτο μέρος των στοιχείων συμπληρώνεται μόνο από μετανάστες και συλλέγει τα εξής στοιχεία:

- Το έτος εγκατάστασης του απογραφόμενου στην Ελλάδα,
- Τους λόγους εγκατάστασής του στην Ελλάδα,
- Τη χώρα του εξωτερικού όπου διέμενε πριν εγκατασταθεί στην Ελλάδα
- Και, το εάν είναι ομογενείς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

3.1 ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί η πρώτη απογραφή που πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα έγινε το 1828. Από τότε έχουν πραγματοποιηθεί συνολικά 29 απογραφές πληθυσμού αλλά μόνο οι 15 από αυτές είχαν τη σύγχρονη μορφή του όρου. Παρ'όλα αυτά παρουσίαζαν ελλείψεις και σφάλματα όπως οι στρογγυλοποιήσεις ηλικιών, η ελλιπής καταμέτρηση των ατόμων ηλικίας από 0 έως 5 ετών ή των ανδρών στρατεύσιμης ηλικίας. Λαμβάνοντας υπ'όψιν τα παραπάνω προβλήματα πληρέστερες θεωρούνται οι απογραφές των ετών 1928, 1951, 1961, 1971, 1981, 1991 και 2001. Ορόσημο για την ποιοτική αυτή αναβάθμιση των πληθυσμιακών καταγραφών αποτέλεσε το έτος 1956 οπότε έγινε η αναδιοργάνωση της ΕΣΥΕ.

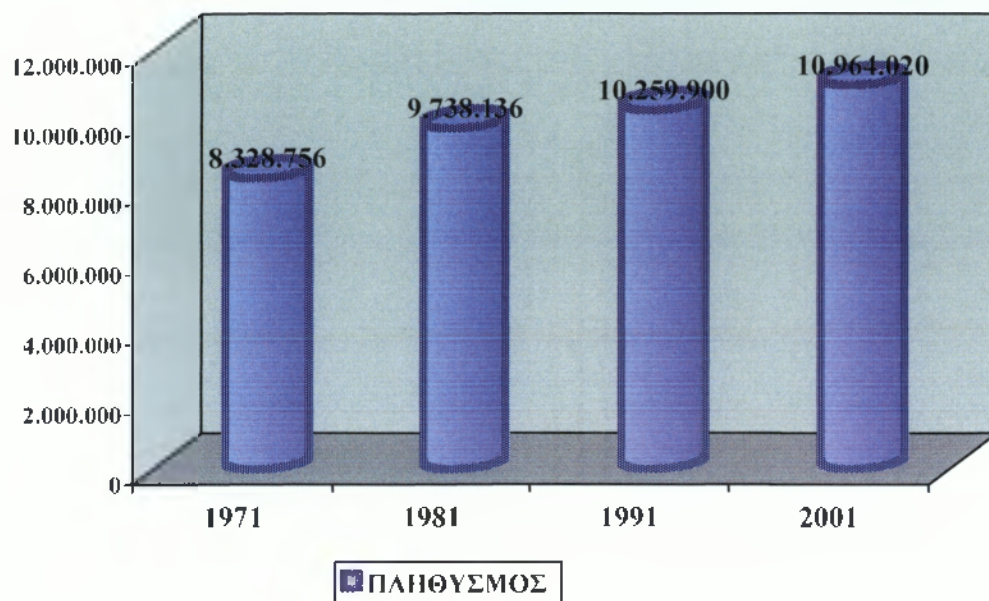
Παρακάτω παρατίθενται στοιχεία σχετικά με την εξέλιξη του πληθυσμού με βάση τις απογραφές του 1971 έως 2001.

Πιν.1. Κατανομή του πληθυσμού, της επιφάνειας και της πυκνότητας του πληθυσμού της Ελλάδας σύμφωνα με τα αποτελέσματα των απογραφών των ετών 1971 – 2001.

ΕΤΟΣ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ απόλυτοι αρ.	ΜΕΤΑΒΟΛΗ %	ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΣΕ Τ.Χ.	ΑΤΟΜΑ ΑΝΑ Τ.Χ.
1971	8.328.756	380.088	4,53	131.957	63,12
1981	9.738.136	1.409.380	16,92	131.957	73,79
1991	10.259.900	521.764	5,36	131.957	77,75
2001	10.964.020	704.120	6,86	131.957	83,08

Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε Στατιστική Επετηρίδα της Ελλάδος 2004. Πειραιάς: Ε.Σ.Υ.Ε. 2006:42.

ΔΙΑΓ.1:ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ
1971-2001

Όπως φαίνεται υπάρχει μία συνεχής αύξηση του πληθυσμού η οποία δικαιολογεί και την σταθερή αύξηση της πυκνότητας του με δεδομένο ότι η έκταση της χώρας παραμένει σταθερή τα τελευταία χρόνια.

Παρ'όλα αυτά μία σύγκριση ανάμεσα στο ποσοστό αύξησης του πληθυσμού από το έτος 1971 στο 1981 (16,92%) και στο αντίστοιχο από το έτος 1991 στο 2001 (6,86 %) θα είναι απογοητευτική καθώς το ποσοστό αυτό μειώνεται δραματικά, αν και παρουσιάζεται μια μικρή αύξηση σε σχέση με τα έτη 1981-1991 (5,36%). Τίθεται βέβαια το ερώτημα αν έχει γίνει πλήρης καταμέτρηση των αλλοδαπών-μεταναστών που αποτελούν σημαντικό τμήμα του πληθυσμού.

Όμως εκτός από την πραγματική κίνηση του πληθυσμού υπάρχει και η φυσική κίνηση δηλαδή η διαφορά ανάμεσα στις γεννήσεις και τους θανάτους.

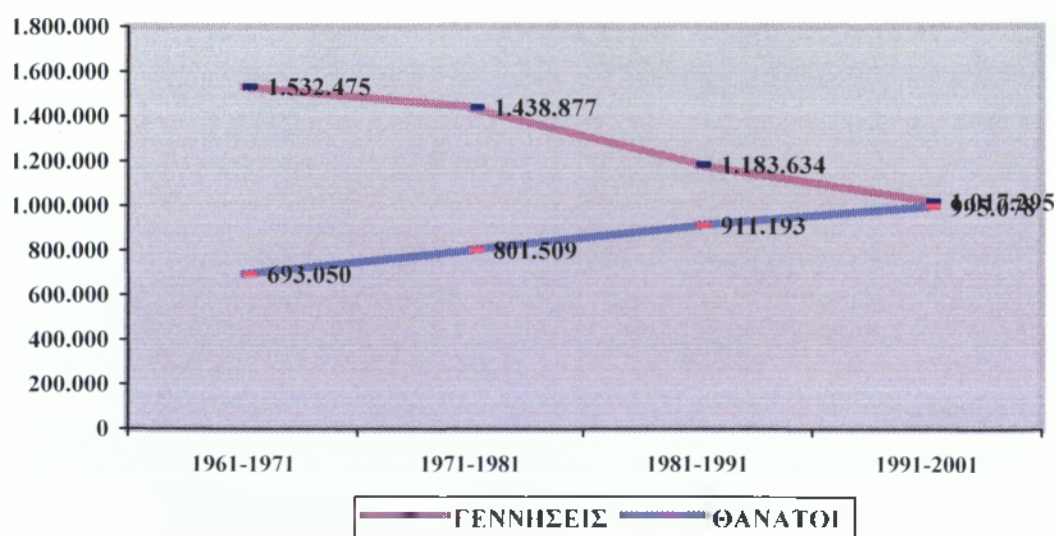
Πιν.2. Κατανομή του αριθμού των γεννήσεων και των θανάτων, της φυσικής και της πραγματικής κίνησης του ελληνικού πληθυσμού, κατά τις δεκαετίες στην περίοδο 1961-2000.

ΔΕΚΑΕΤΙΑ	ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ	ΘΑΝΑΤΟΙ	ΦΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ
1961-1970	1.532.475	693.050	839.425	380.088
1971-1980	1.438.877	801.509	637.368	1.409.380
1981-1990	1.183.634	911.193	272.441	521.764
1991-2000	1.017.295	995.078	22.217	704.120

Πηγές: 1. Ε.Σ.Υ.Ε. Διεύθυνση Πληθυσμού, Τμήμα Φυσικής Κίνησης Πληθυσμού.

2. Ε.Σ.Υ.Ε. Στατιστικές Επετηρίδες της Ελλάδος των ετών 1961-2004 (επεξεργασία στοιχείων).

ΔΙΑΓ.2:ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΝΝΗΣΕΩΝ-ΘΑΝΑΤΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ, 1971-2001

Είναι φανερό ότι οι γεννήσεις υπερτερούν έναντι των θανάτων αλλά καθώς πλησιάζουμε στην πιο πρόσφατη απογραφή η διαφορά αυτή φαίνεται να μειώνεται σημαντικά με αποκορύφωμα το διάστημα 1991 έως 2000, οπότε οι γεννήσεις ξεπέρασαν τους θανάτους μόνο κατά

22.217 άτομα. Αυτή η εξίσωση του αριθμού των γεννήσεων με τον αντίστοιχο των θανάτων οδηγεί σε συνεχή περιορισμό των νέων ατόμων που εισέρχονται στον πληθυσμό. Αυτό σχετίζεται με την αύξηση κατά δύο περίπου έτη της μέσης ηλικίας της μητέρας κατά τη γέννηση του πρώτου τέκνου, πράγμα το οποίο είναι αποτέλεσμα της αντίστοιχης αύξησης κατά δύο έτη της μέσης ηλικίας των γυναικών κατά των πρώτο γάμο.

Επιπλέον, διαπιστώνουμε ότι για το διάστημα 1971-1980 η συμβολή της φυσικής κίνησης(γεννήσεις – θάνατοι) στην αύξηση του πραγματικού πληθυσμού κυμαίνεται στο 45,22 % περίπου. Ενώ για τα διαστήματα 1981-1990 είναι 52,21 % και 1991-2000 είναι 3,16 % περίπου. Κατά συνέπεια, η μετανάστευση συμβάλει στην αύξηση του πραγματικού πληθυσμού κατά 54,78 % το διάστημα 1971-1980, κατά 47,79 % το διάστημα 1981-1991 και κατά 96,84 % το διάστημα 1991-2000. Τα παραπάνω μας οδηγούν στο δυσοίωνο για τον ελληνικό πληθυσμό συμπέρασμα πως η αύξησή του για τα τελευταία χρόνια, που ο ρυθμός της συνεχώς μειώνεται, οφείλεται κυρίως στο έντονο μεταναστευτικό κύμα και όχι στην υπεροχή των γεννήσεων έναντι των θανάτων.

Η κατά φύλο σύνθεση του πληθυσμού παρουσιάζει διαχρονικά διακυμάνσεις οι οποίες μειώνονται καθώς πλησιάζουμε στην απογραφή του 2001. Πιο συγκεκριμένα, το 2001 απογράφηκαν 108.656 περισσότερες γυναίκες με αποτέλεσμα να αντιστοιχούν 102 γυναίκες σε 100 άνδρες, σε αντίθεση με την αναλογία του 1971 όπου αντιστοιχούσαν περίπου 104 γυναίκες σε 100 άνδρες. Συγκρίνοντας τα έτη 1971 και 2001 παρατηρούμε ότι επέρχεται μία σχετική ισορροπία ανάμεσα στους πληθυσμούς των δύο φύλων.

Πίν. 3. Κατανομή του πληθυσμού της Ελλάδος κατά φύλο, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των απογραφών των ετών 1971-2001.

ΕΤΟΣ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΑΝΔΡΩΝ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%) ΑΝΔΡΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%) ΓΥΝΑΙΚΩΝ
1971	4.075.680	4.253.076	8.328.756	48,94	51,06
1981	4.778.818	4.959.318	9.738.136	49,07	50,93
1991	5.055.408	5.204.492	10.259.900	49,27	50,73
2001	5.427.682	5.536.338	10.964.020	49,50	50,50

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. Στατιστική Επετηρίδα της Ελλάδος 2004, Πειραιάς: Ε.Σ.Υ.Ε. 2006:42

Λαμβάνοντας υπόψιν τα στοιχεία των πινάκων 2 και 3 (γεννήσεις και σύνολο του πληθυσμού) μπορούμε να εξάγουμε συμπεράσματα για την διαχρονική εξέλιξη του δείκτη γεννητικότητας της χώρας (γεννήσεις μιας περιόδου προς τον μέσο πληθυσμό της ίδιας περιόδου). Η αναλογία αυτή για το διάστημα 1961-1971 υπολογίζεται σε 18,40% και αντίστοιχα 14,78%, 11,54%, 9,28% για τα διαστήματα 1971-1981, 1981-1991, 1991-2001. Η βαθμιαία αυτή μείωση του δείκτη κάνει φανερή την αύξηση της έντασης του προβλήματος της υπογεννητικότητας που έχει σαν συνέπεια τη μείωση της αναλογίας του παιδικού πληθυσμού, η οποία, μαζί με την αύξηση της επιβίωσης, συντελεί στην δημογραφική ωρίμανση και γήρανση.

3.2 ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ.

Μια πιο λεπτομερής ανάλυση της εξέλιξης της ηλικιακής δομής του πληθυσμού θα βοηθήσει στην κατανόηση του παραπάνω φαινομένου.

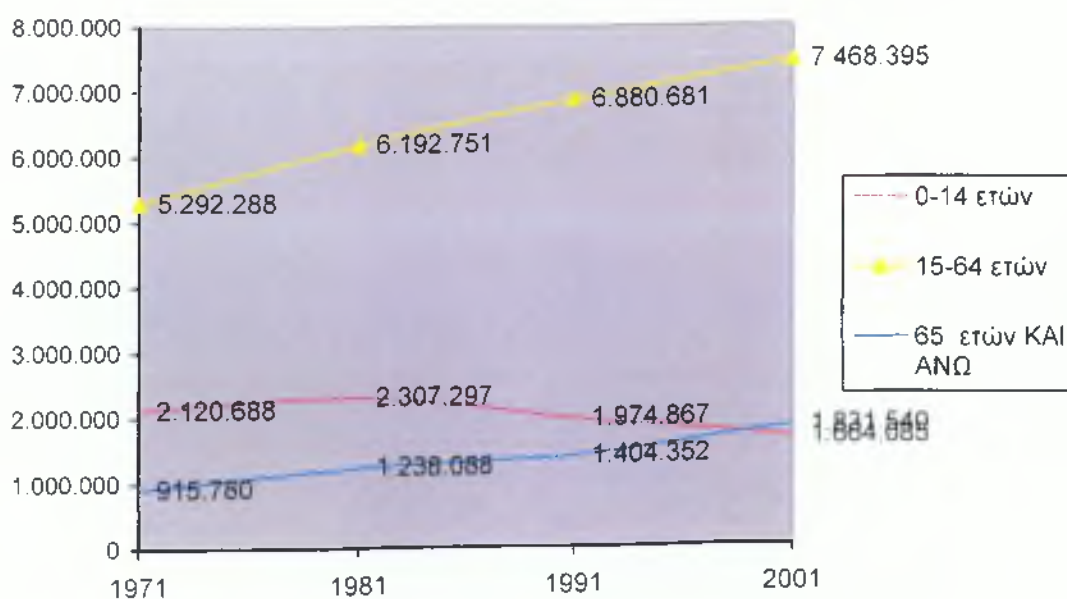
Πιν.4. Πληθυσμός ανά ομάδες ηλικιών 1971-2001.

	ΕΤΗ			
ΗΛΙΚΙΑ	1971	1981	1991	2001
0-14	2.120.688	2.307.297	1.974.867	1.664.085
15-64	5.292.288	6.192.751	6.880.681	7.468.395
65 ΚΑΙ ΑΝΩ	915.780	1.238.088	1.404.352	1.831.540
ΣΥΝΟΛΟ	8.328.756	9.738.136	10.259.900	10.964.020

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. Στατιστική Επετηρίδα της Ελλάδος

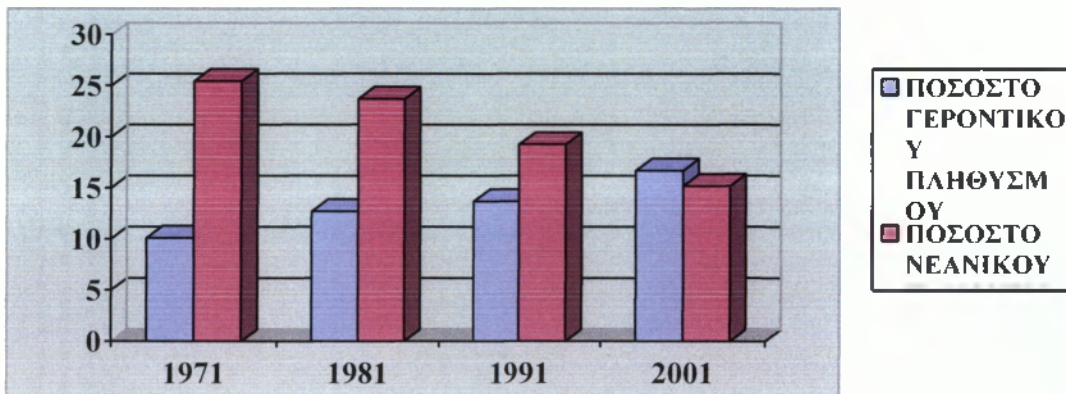
Μελετώντας τη σύνθεση του πληθυσμού ανά ηλικία, μπορούμε να διακρίνουμε τα μεγέθη εκείνα τα οποία αποτελούν τον πληθυσμό, που συμμετέχει στις οικονομικές δραστηριότητες και τον παιδικό και γεροντικό πληθυσμό από τον οποίο προέρχονται τα κοινωνικά βάρη.

ΔΙΑΓ.3:ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ

Παρακολουθώντας την διαχρονική εξέλιξη της ηλικίας του πληθυσμού της χώρας παρατηρείται μείωση του νεανικού πληθυσμού (0-14 ετών) το οποίο είναι φυσικό επακόλουθο της μείωσης των δεικτών γεννητικότητας. Επίσης είναι προφανής και η βαθμιαία αύξηση του αριθμού των ατόμων ηλικίας 15-64 όπως και 65 και άνω, γεγονός που οδηγεί στην αύξηση του μέσου όρου ηλικίας του πληθυσμού.

ΔΙΑΓ.4:ΠΟΣΟΣΤΑ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΥ-ΝΕΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 1971-2001

Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 4 το ποσοστό του γεροντικού πληθυσμού το έτος 1971 ήταν 10,10% έναντι 12,71% το 1981, 13,69% το 1991 και 16,70% το 2001. Την αντίθετη πορεία ακολουθεί το ποσοστό του νεανικού πληθυσμού καθώς το 1971 ανερχόταν σε 25,46% του συνολικού πληθυσμού, 23,69% το 1981, 19,25% το 1991 και 15,18% το 2001. Είναι φανερό πως οι παραπάνω μεταβολές οδηγούν σε μετακίνηση της ηλικιακής σύνθεσης προς τις μεγαλύτερες ηλικίες.

Τα παραπάνω συμπεράσματα ενισχύει και ο υπολογισμός του δείκτη γήρανσης δηλαδή, του πηλίκου του πληθυσμού ατόμων ηλικίας άνω των 65 ετών προς τον πληθυσμό ατόμων ηλικίας 0-14 ετών. Ο δείκτης αυτός παρουσιάζει συνεχή ανοδική πορεία καθώς το 1971 ήταν 0,43, το 1981

0,54, το 1991 0,71 με αποκορύφωμα το 2001 οπότε ξεπέρασε τη μονάδα (1,10) κάνοντας ορατό το πρόβλημα της μη αναπλήρωσης των γενεών. Επιπλέον, φαίνεται να εντείνεται η έλλειψη ισορροπίας στην ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού, λόγω της δυσανάλογης αυτής αύξησης του μη ενεργού πληθυσμού(π.χ. συνταξιούχοι).

Ένας άλλος πολύ ενδιαφέρον δείκτης είναι ο δείκτης εξάρτησης (πληθυσμός ατόμων ηλικίας 0-14 ετών και 65 και άνω προς τον πληθυσμό ατόμων ηλικίας 15-64 ετών). Ο δείκτης αυτός είναι 0,57 το 1971, 0,57 το 1981, 0,49 το 1991 και 0,47 το 2001. Η καθοδική αυτή πορεία του δείκτη, που τις δύο πρώτες δεκαετίες παρουσιάζεται σχεδόν σταθερός, οφείλεται στην αύξηση των ατόμων ηλικίας 15-64 λόγω της αύξησης της επιβίωσης, καθώς είναι άτομα που προέρχονται από γεννήσεις προηγούμενων περιόδων που απέφυγαν το θάνατο και προωθήθηκαν σε υψηλότερα κλιμάκια ηλικιών. Επίσης, οφείλεται και στη μείωση του νεανικού πληθυσμού και στην παράλληλη αύξηση του γεροντικού. Έτσι, λαμβάνοντας υπ' όψιν την πορεία και των δύο αυτών δεικτών, καταλαβαίνουμε πως υπάρχει μείωση του ενεργού πληθυσμού, δηλαδή του εργατικού δυναμικού της χώρας που δίνει ώθηση στην οικονομία της. Επίσης, η παραγωγική αυτή ομάδα φαίνεται να επιβαρύνεται περισσότερο με το καθήκον της συντήρησης του “μη παραγωγικού πληθυσμού”, όπως για παράδειγμα με μεγαλύτερες ασφαλιστικές εισφορές για τη συντήρηση των συνταξιούχων.

3.3 ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.

Ένα άλλο ενδιαφέρον δημογραφικό στοιχείο που μπορεί να δώσει σημαντικές πληροφορίες για τον πληθυσμό είναι το μορφωτικό του επίπεδο.

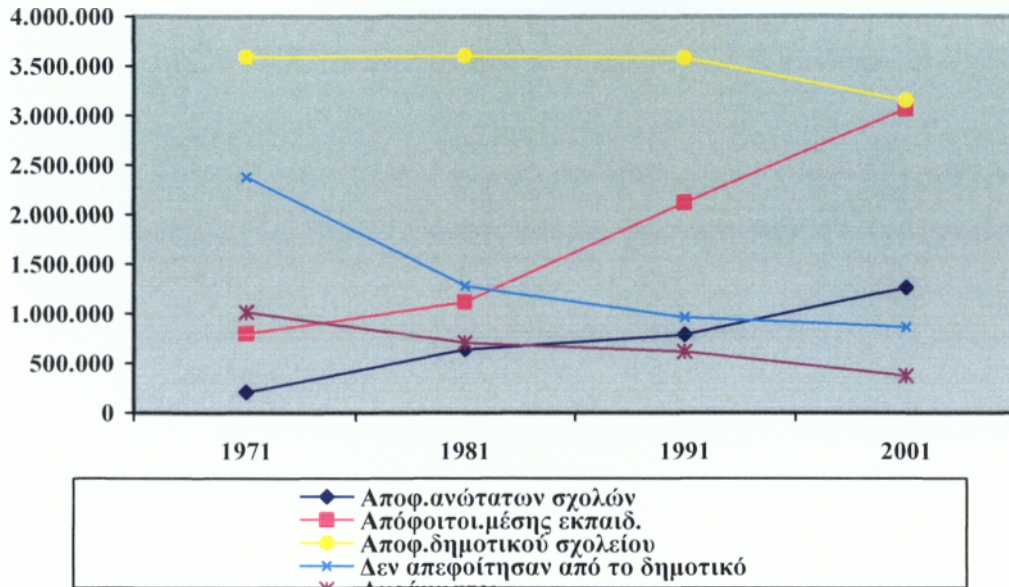
Πιν.5.Επίπεδο εκπαίδευσης του συνόλου της χώρας 1971-2001.

Επίπεδο εκπαίδευσης	1971			1981		
	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
Αποφ.ανώτατων σχολών	149.884	60.220	210.104	403.774	236.451	640.225
Απόφοιτοι.μέσης εκπαίδ.	429.316	371.604	800.920	537.641	578.992	1.116.633
Αποφ.δημοτικού σχολείου	1.943.808	1.650.840	3.594.648	1.826.565	1.777.752	3.604.317
Δεν αποφοίτησαν από το δημοτικό	928.392	1.454.492	2.382.884	577.183	704.656	1.281.839
Αγράμματοι	216.940	798.240	1.015.180	143.266	563.455	706.721
Σύνολο	3.668.340	4.335.396	8.003.736	3.448.429	3.861.306	7.349.735

Επίπεδο εκπαίδευσης	1991			2001		
	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
Αποφ.ανώτατων σχολών	460.103	325.851	785.954	682.727	580.706	1.263.433
Απόφοιτοι.μέσης εκπαίδ.	1.085.830	1.032.594	2.118.424	1.553.433	1.515.718	3.069.151
Αποφ.δημοτικού σχολείου	1.774.230	1.809.069	3.583.299	1.537.451	1.614.698	3.152.149
Δεν αποφοίτησαν από το δημοτικό	421.418	539.302	960.720	361.157	503.376	864.533
Αγράμματοι	163.501	454.145	617.646	101.381	272.810	374.191
Σύνολο	3.905.082	4.160.961	8.066.043	4.236.149	4.487.308	8.723.457

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. Στατιστική Επετηρίδα της Ελλάδος

ΔΙΑΓ.5:ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 1971-2001

Με μια πρώτη ματιά παρατηρούμε πως ο αριθμός των αγράμματων ατόμων το 1971 ανέρχεται στα 1.015.180 άτομα, αριθμός που μειώνεται αισθητά με το πέρασμα των χρόνων και καταλήγει στα 374.191 άτομα το 2001 περίπου γιατί υπάρχει ένα ποσοστό ατόμων που δεν έχουν δηλώσει επίπεδο εκπαίδευσης. Μια τέτοια εξέλιξη είναι λογική, καθώς παλαιότερα πολλές οικογένειες αποφάσιζαν να μη στείλουν τα μικρά παιδιά στο σχολείο και κυρίως τα νεαρά κορίτσια. Το γεγονός αυτό δικαιολογεί τη μεγάλη συμμετοχή των αγράμματων γυναικών επί του συνόλου των αγράμματων, πιο συγκεκριμένα το 1971 ήταν 78,63%, το 1981 79,73%, το 1991 73,53% και το 2001 72,91% .

Παρατηρώντας τον πληθυσμό των ατόμων που ολοκλήρωσαν τη μέση εκπαίδευση βλέπουμε ότι έχει πολλαπλασιαστεί. Πιο συγκεκριμένα, το 1971 το 10,00% του συνολικού πληθυσμού ολοκλήρωσε τη μέση εκπαίδευση, το 1981 το 15,19%, το 1991 το 26,26% και το 2001 το 35,18%. Αυτή η θετική εξέλιξη οφείλεται στο γεγονός ότι το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα έχει βελτιωθεί αισθητά αλλά και στο ότι το

απολυτήριο λυκείου αποτελεί πλέον απαραίτητο προσόν για την εύρεση εργασίας.

Πιν.6. Επίπεδο εκπαίδευσης-ποσοστιαία συμμετοχή στο σύνολο της χώρας, 1971-2001.

Επίπεδο εκπαίδευσης	1971			1981		
	ΑΝΔΡΕΣ %	ΓΥΝΑΙΚΕΣ %	ΣΥΝΟΛΟ %	ΑΝΔΡΕΣ %	ΓΥΝΑΙΚΕΣ %	ΣΥΝΟΛΟ %
Αποφ. ανώτατων σχολών	1,87	0,75	2,62	5,49	3,22	8,71
Απόφοιτοι μέσης εκπαίδ.	5,36	4,64	10,00	7,31	7,88	15,19
Αποφ. δημοτικού σχολείου	24,29	20,63	44,92	24,85	24,19	49,04
Δεν απεφοίτησαν από το δημοτικό	11,60	18,18	29,78	7,85	9,59	17,44
Αγράμματοι	2,71	9,97	12,68	1,96	7,66	9,42
Σύνολο	45,83	54,17	100	47,46	52,54	100

Επίπεδο εκπαίδευσης	1991			2001		
	ΑΝΔΡΕΣ %	ΓΥΝΑΙΚΕΣ %	ΣΥΝΟΛΟ %	ΑΝΔΡΕΣ %	ΓΥΝΑΙΚΕΣ %	ΣΥΝΟΛΟ %
Αποφ. ανώτατων σχολών	5,70	4,04	9,74	7,83	6,65	14,48
Απόφοιτοι μέσης εκπαίδ.	13,46	12,80	26,26	17,81	17,37	35,18
Αποφ. δημοτικού σχολείου	22,00	22,42	44,42	17,62	18,51	36,13
Δεν απεφοίτησαν από το δημοτικό	5,22	6,70	11,92	4,14	5,78	9,92
Αγράμματοι	2,03	5,63	7,66	1,16	3,13	4,29
Σύνολο	48,41	51,59	100	48,56	51,44	100

Πηγή: ίδια επεξεργασία.

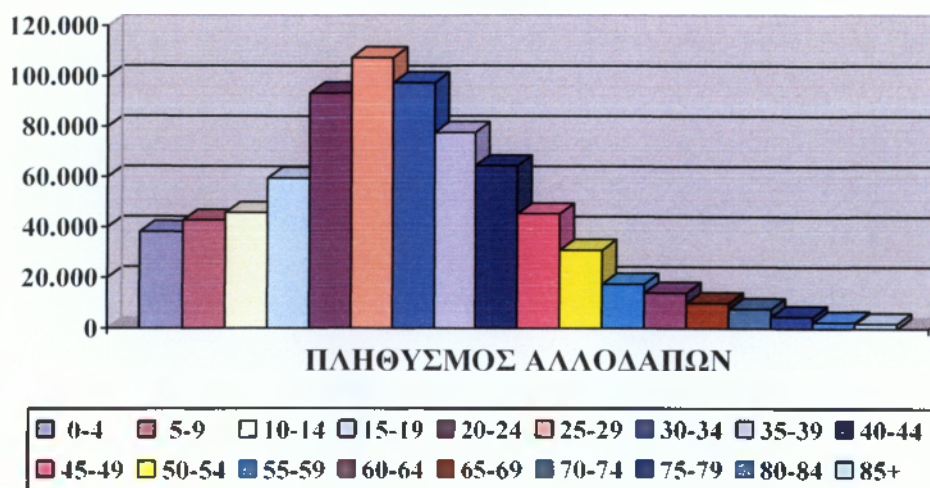
Την ίδια πορεία φαίνεται να ακολουθεί και ο αριθμός των ατόμων που ολοκλήρωσαν την ανώτατη εκπαίδευση καθώς το 1971 ανέρχονταν σε 2,62% επί του συνολικού πληθυσμού, το 1981 σε 8,71%, το 1991 σε 9,74% και το 2001 σε 14,48%. Στην αύξηση αυτή σημαντική ήταν και η

συνεισφορά του γυναικείου πληθυσμού κατά ποσοστό 28,66% το 1971, 36,93% το 1981, 41,46% το 1991 και 45,96 το 2001. Σ' αυτή τη βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου του πληθυσμού συνέβαλε και ίδρυση μεγάλου αριθμού ανώτατων σχολών.

3.4 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2001 στη χώρα μας βρίσκονται 797.091 μετανάστες, 436.076 άνδρες και 361.015 γυναίκες, (54,70% άνδρες και 45,30% γυναίκες). Ο αριθμός των μεταναστών αντιστοιχεί στο 7,27% του πληθυσμού της χώρας, ενώ η αναλογία στην κατά φύλο εξέταση είναι μεγαλύτερη στους άνδρες έναντι των γυναικών (3,98% έναντι 3,29%). Περίπου μισοί απ' αυτούς βρίσκονται στην Αττική ενώ ένα σημαντικό ακόμη μέρος στην Κεντρική Μακεδονία (48,60% και 13,10% αντίστοιχα), με αποτέλεσμα οι υπόλοιπες περιφέρειες να συμμετέχουν με πολύ μικρότερες αναλογίες.

**ΔΙΑΓ.6.ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ,
ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2001**

Η μεταναστευτική κίνηση παίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της πυραμίδας ηλικιών του πληθυσμού. Αυτό γιατί ο κύριος όγκος των μεταναστών που εισέρχονται στη χώρα μας, περίπου 80%, βρίσκεται στις παραγωγικές ηλικίες 15-64 ετών, το 16,70% αυτών είναι ηλικίας 0-14 ετών και το 3,50% είναι γεροντικός πληθυσμός (≥ 65 ετών). Οι μετανάστες δε οι οποίοι ανήκουν στον παραγωγικό πληθυσμό, ηλικίας από 20 μέχρι 44 ετών, αποτελούν πάνω από το μισό του συνολικού πληθυσμού αυτών σε άνδρες και γυναίκες.

Οι αστικές περιοχές αποτελούν κυρίως τον τόπο εγκατάστασης των μεταναστών, καθώς πάνω από το 80% επιλέγουν να εγκατασταθούν στις εν λόγω περιοχές, ενώ το υπόλοιπο 18,60% σε αγροτικές περιοχές.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των μεταναστών προέρχεται από την Αλβανία 57,50% (438.036 άτομα), πάνω από το $\frac{1}{4}$ των μεταναστών προέρχεται από 11 χώρες, των οποίων ο αριθμός των μεταναστών ανά χώρα υπερβαίνει τα 10.000 άτομα, ενώ πάνω από 10,00% προέρχεται από 12 ακόμη χώρες των οποίων το μέγεθος κυμαίνεται μεταξύ 5.000 και 10.000 ατόμων. Ως κυριότερος λόγος εγκατάστασης στη χώρα μας δηλώθηκε η εύρεση εργασίας κατά 54,20%. Η επανένωση της οικογένειας ως λόγος δηλώθηκε από το 13%, ο επαναπατρισμός ή η παλιννόστηση από το 7%, η αναζήτηση ασύλου ή ως πρόσφυγες από 1,30% και 0,30% αντίστοιχα, ενώ για σπουδές έχει εισέλθει το 2,70% των μεταναστών.

Σχετικά με το είδος της εργασίας τους περίπου το 90% των αλλοδαπών απασχολούνται ως μισθωτοί (89,0%), ως αυτοαπασχολούμενοι εργάζεται το 6,50%, 2,80% αυτών είναι εργοδότες και το 1,70% ανήκει στα συμβοηθούμενα και μη αμειβόμενα μέλη.

Πιο συγκεκριμένα πάνω από τα $\frac{2}{3}$ των μεταναστών (68,30%) εργάζεται ως ανειδίκευτοι εργάτες χειρώνακτες, μικροεπαγγελματίες,

τεχνίτες και χειριστές μεταφορικών μέσων, ένα 10,40% στην παροχή υπηρεσιών και ως πωλητές σε καταστήματα και σε υπαίθριες αγορές, το 7% ως ειδικευμένοι γεωργοί – κτηνοτρόφοι κλπ, το 9,6% στα υπόλοιπα επαγγέλματα ενώ τέλος το 4,7% αυτών δήλωσε ανεπαρκώς ή ασαφώς το επάγγελμα είτε δεν δήλωσε επάγγελμα. Σημαντικό είναι να αναφέρουμε πως η αναλογία των μεταναστών στο επάγγελμα του ανειδίκευτου εργάτη διαμορφώνεται στο 210% επί του συνόλου της χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

4.1 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας βρίσκεται στο κέντρο της χώρας, συνορεύει προς Βορρά με τη Θεσσαλία, δυτικά με τη Δυτική Ελλάδα και προς Νότο με την Αττική. Βρέχεται ανατολικά από το Αιγαίο Πέλαγος και τον Ευβοϊκό Κόλπο και νότια από τον Κορινθιακό Κόλπο. Αποτελείται από τους νομούς Βοιωτίας, Εύβοιας, Ευρυτανίας, Φθιώτιδας και Φωκίδας. Καταλαμβάνει συνολική έκταση 15.549 τ.χλμ. (ποσοστό 11,8% της συνολικής έκτασης της χώρας). Έχει έδρα τη Λαμία, πρωτεύουσα του νομού Φθιώτιδας.

Ο πληθυσμός της ανέρχεται σε 605.329 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 2001 και αντιστοιχεί στο 5,52% του συνολικού πληθυσμού της χώρας.

ΔΙΑΓ.7:ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤ.ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΤΑ
ΝΟΜΟ 2001

Ο αστικός πληθυσμός της Στερεάς Ελλάδας καταλαμβάνει το 46% του συνολικού πληθυσμού της περιφέρειας. Τα αστικά κέντρα και οι κυριότεροι οικισμοί της σύμφωνα με την απογραφή του 2001 είναι η Χαλκίδα (53.584 κατ.), η Λαμία (46.406 κατ.), η Θήβα (21.211 κατ.), η

Λειβαδιά (20.061 κατ.), ενώ ακολουθούν η Άμφισσα και το Καρπενήσι (με 6.946 και 6.592 κατ. αντίστοιχα).

Το μεγαλύτερο τμήμα της περιφέρειας είναι ορεινό ή ημιορεινό (ποσοστό 47,4% και 31,8% αντίστοιχα της συνολικής έκτασης) ενώ το πεδινό είναι το 20,8% της έκτασης. Οι ορεινές περιοχές της περιφέρειας είναι από τις πιο μειονεκτικές της χώρας. Το υπέδαφος της Στερεάς Ελλάδας είναι πλούσιο σε κοιτάσματα μετάλλου (μαγνησίτης, σιδηρονικέλιο, βωξίτης, δολομίτης), σε μάρμαρο και χρώμιο, τα οποία δεν αξιοποιούνται επαρκώς.

Η περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας παρουσιάζει παράλληλη εξέλιξη με αυτή του συνόλου της χώρας όσον αφορά την αύξηση της απασχόλησης του τριτογενή τομέα και την παράλληλη μείωση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα. Η αυξημένη συμμετοχή της απασχόλησης στο δευτερογενή τομέα, στο σύνολο της απασχόλησης της περιφέρειας ερμηνεύεται από την ύπαρξη σημαντικής βιομηχανικής δραστηριότητας στην περιφέρεια, όπως είναι οι μεγάλες βιομηχανικές μονάδες επεξεργασίας ορυκτών πόρων, καθώς και μεγάλος αριθμός μεταποιητικών μονάδων εγκατεστημένων κυρίως στον άξονα Χαλκίδας - Θήβας. Οι ίδιες τάσεις παρατηρούνται και στο σύνολο της Ε.Ε. όπου η απασχόληση στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα μειώνεται ελάχιστα, με παράλληλη αύξηση του τριτογενή τομέα. Το 2001 σε επίπεδο Ε.Ε. ο πρωτογενής τομέας απασχολεί το 4,16%, ο δευτερογενής το 28,69% και ο τριτογενής το 67,14%.

4.2 ΦΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό της περιφέρειας είναι οι μεταβολές στον πληθυσμό της οι οποίες, όπως φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα,

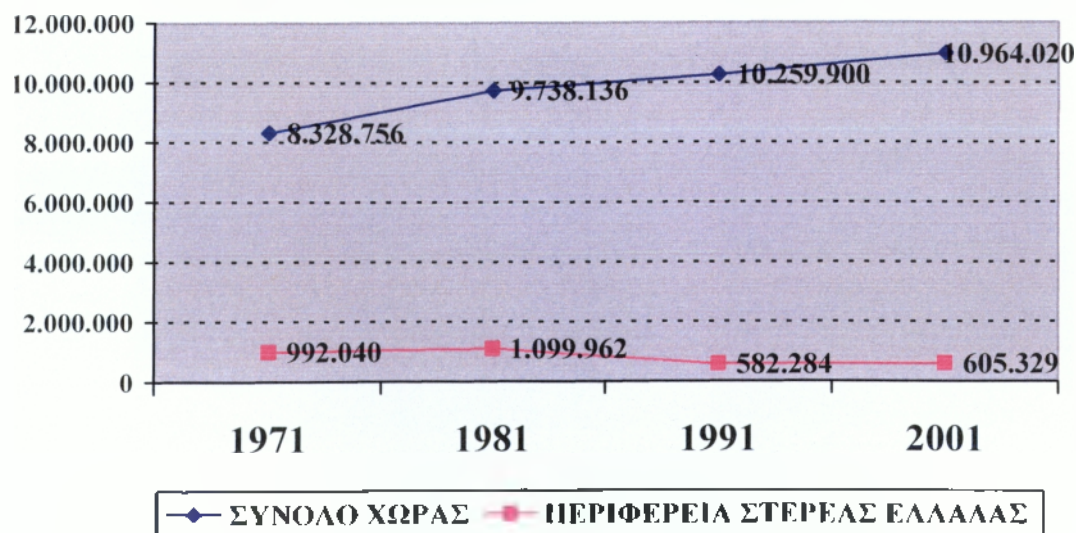
δεν παρουσιάζουν απόλυτη ομοιομορφία καθώς μετά από ανοδική πορεία έως το έτος 1981 παρουσιάζει μια δραματική μείωση το 1991 στα 582.284 άτομα για να φτάσει στα 605.329 το 2001. Αυτή η πορεία δεν φαίνεται να συμβαδίζει μ' αυτή του συνόλου της χώρας η οποία παρουσιάζει μια μικρή αλλά σταθερή αύξηση στον πληθυσμό.

Πιν. 7. Συγκριτική εξέλιξη πληθυσμού περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας

	ΕΜΒΑΔΟΝ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ			
		τ.χλμ	1971	1981	1991
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	131.957	8.328.756	9.738.136	10.259.900	10.964.020
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	15.549	992.040	1.099.962	582.284	605.329
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	Πυκνότητα κατοικήσεως (ατομ/τ.χλμ.)	63,12	73,80	77,75	83,09
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ		63,80	70,74	37,45	38,93

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. ίδια επεξεργασία

ΔΙΑΓ. 8: ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Επίσης, αυτή η εξέλιξη της περιφέρειας αντικατοπτρίζεται και στην πυκνότητα των κατοίκων της (πληθυσμός περιφέρειας προς την έκτασή της), η οποία μετά το 1981 φαίνεται να μειώνεται αισθητά, πιο συγκεκριμένα σε 37,45 κατ/τ.χλμ. το 1991 και 38,93 κατ/τ.χλμ. το 2001. Αντίθετα, η πυκνότητα των κατοίκων του συνόλου της χώρας αυξάνεται σταθερά, καθώς ανέρχεται σε 63,12 κατ/τ.χλμ. το 1971, 73,80 το 1981, 73,75 το 1991 και 83,09 το 2001. Βέβαια, το γεγονός ότι η πυκνότητα της περιφέρειας είναι τόσο μικρότερη απ' αυτή του συνόλου οφείλεται και στο ότι ένα μεγάλο μέρος της είναι ορεινό και δεν προσφέρεται για κατοικία.

Πιν.8. Ποσοστιαία συμμετοχή στο σύνολο της χώρας 1971-2001.

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΜΒΑΔΟΝ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ			
		1971	1981	1991	2001
	%				
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	100%	100%	100%	100%	100%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	11.80%	11,91%	11,30%	5.68 %	5,52%

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. ίδια επεξεργασία

Στον πίνακα 7 γίνεται φανερό πως η συμβολή του πληθυσμού της περιφέρειας της Στερεάς Ελλάδας επί του συνόλου του πληθυσμού φθίνει με το πέρασμα των χρόνων. Μια τέτοια κατάσταση δικαιολογείται και από τη γεωγραφική θέση της περιφέρειας η οποία συνορεύει με την περιφέρεια της πρωτεύουσας. Το αστικό κέντρο της Αθήνας έχει γίνει πόλος έλξης πολλών κατοίκων με αποτέλεσμα την αύξηση της πυκνότητας της περιφέρειας της πρωτεύουσας από 806,96 κατ/τ.χλμ. το 1991 να φτάσουν σε 987,90 κατ/τ.χλμ. το 2001.

Πιν.9.Ποσοστιαία συμμετοχή νομών επί του συνόλου της περιφέρειας 1991-2001.

ΝΟΜΟΙ	ΕΜΒΑΔΟΝ τ.χλ.μ.	1991	2001	% ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡ ΕΙΑΣ 1991	% ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡ ΕΙΑΣ 2001
ΝΟΜΟΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	1.869	24.307	32.053	4,17	5,3
ΝΟΜΟΣ ΦΩΚΙΔΑΣ	2.120	44.183	48.284	7,59	7,98
ΝΟΜΟΣ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	4.441	171.274	178.771	29,41	29,53
ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ	2.952	134.112	131.085	23,04	21,65
ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ	3.670	208.408	215.136	35,79	35,54

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. ίδια επεξεργασία

Ρίχνοντας μια ματιά και στο εσωτερικό της περιφέρειας παρατηρούμε πως ο Νομός της Εύβοιας είναι αυτός που συνεισφέρει κατά το μεγαλύτερο μέρος στον πληθυσμό της καθώς το 2001 αποτελείται από 215.136 κατοίκους . Αντίθετα ο Νομός Ευρυτανίας είναι ο νομός με τους λιγότερους κατοίκους γεγονός που οφείλεται και στην μορφολογία του. Κοινός παράγοντας και για τους τέσσερις (4) νομούς είναι η αύξηση του πληθυσμού τους το 2001 με εξαίρεση το Νομό Βοιωτίας ο πληθυσμός του οποίου φαίνεται να μειώνεται κατά 3.027 κατοίκους.

4.3 ΣΥΝΘΕΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ

Εξετάζοντας τον πληθυσμό της περιφέρειας με βάση την ηλικία και τα φύλα μπορούμε να καταλάβουμε το κατά πόσο συμβαδίζει με την γενική εικόνα της χώρας και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της.

Πιν.10. Πληθυσμός Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας κατά φύλο και ηλικία 1971-2001.

ΗΛΙΚΙΕΣ	1971			1981		
	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
0-4	49.080	46.336	95.416	47.147	44.081	91.228
5-9	45.096	42.288	87.384	46.864	44.151	91.015
10-14	44.028	42.804	86.832	49.380	45.920	95.300
15-19	37.004	35.816	72.820	43.141	39.637	82.778
20-24	35.604	31.384	66.988	37.863	35.311	73.174
25-29	26.484	28.284	54.768	35.405	33.904	69.309
30-34	32.644	35.360	68.004	33.310	32.841	66.151
35-39	35.808	35.996	71.804	29.847	30.416	60.263
40-44	35.928	35.912	71.840	35.737	37.000	72.737
45-49	27.924	27.456	55.380	37.573	36.957	74.530
50-54	24.656	24.620	49.276	37.827	36.944	74.771
55-59	25.832	25.352	51.184	27.076	28.044	55.120
60-64	23.916	24.432	48.348	23.407	24.753	48.160
65-69	20.160	21.584	41.744	23.335	24.664	47.999
70-74	13.376	18.180	31.556	19.618	22.775	42.393
75-79	8.220	10.084	18.304	13.586	15.656	29.242
80-84	4.864	7.256	12.120	6.534	10.117	16.651
85 και άνω	2.980	5.200	8.180	3.417	5.617	9.034
Μη δηλωσαντες	24	68	92	50	57	107
ΣΥΝΟΛΑ	493.628	498.412	992.040	551.117	548.845	1.099.962

ΗΛΙΚΙΕΣ	1991			2001		
	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
0-4	16.324	15.361	31.685	14.105	13.279	27.384
5-9	19.948	18.711	38.659	15.106	14.305	29.411
10-14	22.096	20.950	43.046	17.210	15.531	32.741
15-19	20.967	19.912	40.879	20.548	17.833	38.381
20-24	20.954	19.645	40.599	23.466	19.857	43.323
25-29	19.987	19.238	39.225	24.366	20.920	45.286
30-34	20.447	19.137	39.584	24.579	21.650	46.229
35-39	18.865	17.322	36.187	22.045	20.076	42.121
40-44	17.990	17.003	34.993	21.900	19.824	41.724
45-49	16.311	15.918	32.229	19.635	18.085	37.720
50-54	18.963	19.448	38.411	18.131	18.162	36.293
55-59	19.795	19.407	39.202	16.133	16.880	33.013
60-64	19.010	18.997	38.007	18.449	20.264	38.713
65-69	13.678	14.054	27.732	18.685	19.689	38.374
70-74	10.352	11.910	22.262	15.601	17.137	32.738
75-79	8.570	9.854	18.424	9.705	10.549	20.254
80-84	5.679	7.167	12.846	5.657	6.793	12.450
85 και άνω	3.400	4.914	8.314	3.853	5.321	9.174
ΣΥΝΟΛΑ	293.336	288.948	582.284	309.174	296.155	605.329

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. ίδια επεξεργασία

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, διαχρονικά στο σύνολο της χώρας υπάρχει μια αριθμητική υπεροχή των γυναικών έναντι των ανδρών με μια τάση ισορροπίας, καθώς το 2001 καταλήγει να αντιστοιχούν 102 γυναίκες σε 100 άνδρες. Η εικόνα αυτή όμως δεν συμβαδίζει με αυτή της περιφέρειας της Στερεάς Ελλάδας όπου υπερισχύουν οι άνδρες, καθώς το 1971 αποτελούν το 49,76% του πληθυσμού της περιφέρειας, το 1981 το 50,10%, το 1991 το 50,38% και το 2001 το 51,08% με αποτέλεσμα να αντιστοιχούν 103 άνδρες σε 100 γυναίκες.

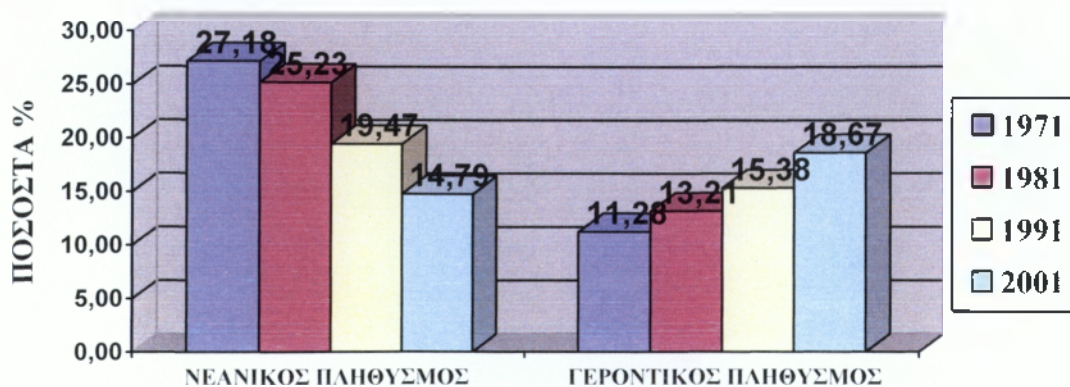
Πιν.11. Ποσοστιαία συμμετοχή επί του συνόλου της περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας κατά ηλικιακή ομάδα και φύλο, 1971-2001.

ΕΤΗ ΑΠΟΓΡΑΦΩΝ	ΗΛΙΚΙΑΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ					
	0-14 ετών		15-64 ετών		65 ετών και άνω	
	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
1971	13,93%	13,25%	30,83%	30,71%	5,00%	6,28%
ΣΥΝΟΛΟ	27,18%		61,54%		11,28%	
1981	13,04%	12,20%	31,02%	30,53%	6,05%	7,16%
ΣΥΝΟΛΟ	25,24%		61,55%		13,21%	
1991	10,02%	9,45%	33,19%	31,95%	7,16%	8,23%
ΣΥΝΟΛΟ	19,47%		65,14%		15,39%	
2001	7,67%	7,12%	34,57%	31,97%	8,84%	9,83%
ΣΥΝΟΛΟ	14,79%		66,54%		18,67%	

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. ίδια επεξεργασία

Παρατηρώντας τον αριθμό των ατόμων ηλικίας 85 και άνω βλέπουμε πως το ποσοστό του γεροντικού πληθυσμού παρουσιάζει έντονα ανοδική πορεία, η οποία συμβαδίζει με την αντίστοιχη του συνόλου της χώρας. Πιο συγκεκριμένα, τα άτομα ηλικίας 85 και άνω το 1971 αποτελούσαν το 11,28% του πληθυσμού της περιφέρειας, το 1981 το 13,21%, το 1991 το 15,38% και το 2001 το 18,67%. Το ανησυχητικό είναι πως η αύξηση αυτή είναι μεγαλύτερη ανάμεσα στις δύο τελευταίες απογραφές ενώ τα ποσοστά είναι μεγαλύτερα από τα αντίστοιχα του συνόλου της χώρας σε όλες τις υπό εξέταση απογραφές.

ΔΙΑΓ.9: ΠΟΣΟΣΤΑ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΥ-ΝΕΑΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΠΕΡ.ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Το ίδιο ανησυχητικά είναι και τα στοιχεία που προκύπτουν από την εξέταση του αριθμού των ατόμων 0-14 ετών. Τα ποσοστά του νεανικού πληθυσμού για την περιφέρεια υπολογίζονται σε 27,18% για το 1971, 25,23% για το 1981, 19,47% για το 1991 και 14,79% για το 2001. Βέβαια ακολουθούν την ίδια καθοδική πορεία με αυτή του συνόλου του πληθυσμού με τη διαφορά ότι η πορεία αυτή είναι πιο έντονη για την περιφέρεια. Αυτό γιατί ενώ η περιφέρεια υπερείχε το 1971 έναντι του συνόλου (25,46%), καταλήγει το 2001 να έχει μικρότερο ποσοστό νέων (14,79%) έναντι του συνόλου της χώρας (15,18%). Έτσι, είναι λογικό να μιλάμε για μία “ γερασμένη ” περιφέρεια. Ένα άλλο ενδιαφέρον στοιχείο είναι το ποσοστό των γυναικών που έχει αναπαραγωγική ικανότητα (15-49 ετών) που είναι 46,19% επί του πληθυσμού της περιφέρειας για το 1971, 44,83% για το 1981, 44,36% για το 1991 και 46,68% για το 2001. Το ποσοστό αυτό παρά τη διαχρονική του μείωση στην τελευταία απογραφή φαίνεται να παρουσιάζει αύξηση και να φτάνει στα επίπεδα του 1971 αντιπροσωπεύοντας όμως πολύ μικρότερο αριθμό γυναικών (296.155 γυναίκες).

Αξίζει να αναφερθούν και οι τιμές του δείκτη γήρανσης (άτομα ηλικίας 65 ετών και άνω προς άτομα ηλικίας 0-14 ετών) για την περιφέρεια οι οποίες είναι, 0,42 για το 1971, 0,52 για το 1981, 0,79 για το 1991 και 1,26 για το 2001. Κι εδώ η αυξητική τους πορεία συμβαδίζει με αυτή του συνόλου της χώρας και ενισχύει το συμπέρασμα πως παρουσιάζεται μια μεγέθυνση στα ανώτερα ηλικιακά στρώματα της περιφέρειας και μια σμίκρυνση στα κατώτερα. Αυτή η έλλειψη νεανικού πληθυσμού είναι πιο έντονη στην εν λόγω περιφέρεια αφού ο δείκτης γήρανσης υπερβαίνει τον αντίστοιχο του συνόλου της χώρας και κυρίως το 2001 οπότε κυμαίνεται σε 1,26 έναντι 1,10 για το σύνολο της χώρας.

Ένας ακόμη ενδιαφέρον δείκτης είναι και ο δείκτης εξάρτησης ο οποίος υπολογίζεται σε 0,63 για το 1971, 0,62 για το 1981, 0,54 για το 1991 και 0,50 για το 2001, για την περιφέρεια. Κι εδώ αυτή η πτωτική τάση που παρατηρείται συμβαδίζει με του συνόλου της χώρας δημιουργώντας προβληματισμό για το “ κοινωνικό πρόβλημα ” όπου οι λίγοι (παραγωγικός πληθυσμός) δουλεύουν για την συντήρηση των περισσότερων.

4.4 ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Δεν θα μπορούσαμε να παραλείψουμε το επίπεδο εκπαίδευσης ως υπό μελέτη χαρακτηριστικό στο επίπεδο της περιφέρειας.

Πιν.12. Επίπεδο εκπαίδευσης Στερεάς Ελλάδας 1971-2001.

Επίπεδο εκπαίδευσης	1971			1981		
	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
Αποφ.ανώτατων σχολών	8.428	3.324	11.572	28.758	13.459	42.217
Απόφοιτοι.μέσης εκπαίδ.	28.628	15.632	44.260	46.048	38.984	85.032
Αποφ.δημοτικού σχολείου	233.872	170.596	404.468	227.259	201.302	428.561
Δεν απεφοίτησαν από το δημοτικό	118.744	182.976	301.720	76.612	84.456	161.068
Αγράμματοι	28.144	118.352	146.496	21.427	87.323	108.750
Σύνολο	427.596	528.140	955.736	402.736	427.970	830.706

	1991			2001		
Επίπεδο εκπαίδευσης	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
Αποφ.ανώτατων σχολών	19.548	11.827	31.375	28.762	21.425	50.187
Απόφοιτοι.μέσης εκπαιδ.	53.682	42.866	96.548	82.112	69.038	151.150
Αποφ.δημοτικού σχολείου	112.536	106.641	219.177	99.648	96.199	195.147
Δεν απεφοίτησαν από το δημοτικό	27.071	32.118	59.189	23.115	30.998	54.113
Αγράμματοι	12.311	36.959	49.270	7.895	22.183	30.078
Σύνολο	225.148	230.411	455.559	241.532	239.843	481.375

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. ίδια επεξεργασία

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: τα σύνολα δεν συμπίπτουν με τα αντίστοιχα του πίνακα 9 γιατί υπάρχει και ένας σημαντικός αριθμός ατόμων που δεν δήλωσαν επίπεδο εκπαίδευσης.

Όπως και σε επίπεδο συνόλου χώρας έτσι κι εδώ το ποσοστό των αγράμματων ξεκινάει από υψηλά επίπεδα και φθίνει καθώς πλησιάζουμε στην πιο πρόσφατη απογραφή. Πιο συγκεκριμένα, το 1971 ανέρχεται σε 15,33% επί του συνόλου της περιφέρειας, το 1981 σε 13,09%, το 1991 σε 10,82% και το 2001 σε 6,25%, γεγονός ελπιδοφόρο καθώς είναι αδιανόητο στην εποχή μας να υφίσταται το πρόβλημα του αναλφαβητισμού. Εδώ αξίζει να σημειωθεί πως οι μόνες κατηγορίες στις οποίες υπερέχει ο γυναικείος πληθυσμός σε όλες τις υπό εξέταση απογραφές είναι αυτή των αγράμματων και αυτών που δεν αποφοίτησαν από το δημοτικό. Αυτή η κατάσταση είναι ενδεικτική της “συνήθειας” που επικρατούσε ώστε τα νεαρά κορίτσια να μην πηγαίνουν στο σχολείο.

Εξετάζοντας τα ποσοστά των ατόμων που συμπλήρωσαν τη μέση εκπαίδευση στην περιφέρεια, διαπιστώνουμε μια κοινή ανοδική πορεία με αυτή του συνόλου της χώρας παρά το γεγονός ότι τα ποσοστά της

περιφέρειας είναι μικρότερα από αυτά του συνόλου (το 1971 ήταν 4,63%, το 1981 10,24%, το 1991 21,19% και το 2001 31,40%).

Επιπλέον, αυτή η άνοδος του μορφωτικού επιπέδου των κατοίκων της περιφέρειας ενισχύεται και από την διαχρονική αύξηση του ποσοστού όσων αποφοίτησαν από ανώτατες σχολές καθώς ανέρχεται σε 1,21% το 1971, 5,08% το 1981, 6,89% το 1991 και 10,43% το 2001. Αυτή είναι μία αύξηση που συμβαδίζει με αυτή του συνόλου της χώρας αλλά συμβαίνει σε μικρότερο βαθμό και επιβεβαιώνει την ύπαρξη μεγάλου ανταγωνισμού αλλά και υψηλών απαιτήσεων για την εύρεση εργασίας.

4.5 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Η εργασία αποτελεί έναν καθοριστικό παράγοντα για την επιβίωση και την ευημερία του πληθυσμού αλλά και την ανάπτυξη ολόκληρης της χώρας και την αρμονική συνύπαρξή της με τις γειτονικές. Παρακάτω παρατίθεται πίνακας με τον οικονομικά ενεργό και μη πληθυσμό για την περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας αλλά και το σύνολο της χώρας.

Αρχικά θα πρέπει να σημειωθεί πως για τους υπολογισμούς που έγιναν χρησιμοποιήθηκαν τα άτομα ηλικίας 15-64 ετών καθώς αυτοί είναι που έχουν τη δυνατότητα να εργαστούν έτσι ώστε να αποτελούν το εργατικό δυναμικό της χώρας. Με αυτό το δεδομένο, βλέπουμε πως 40,39% (επί του συνόλου ατόμων 15-64 ετών) της περιφέρειας είναι οικονομικώς μη ενεργό, δηλαδή 162.706 άτομα είτε κατά κύριο λόγο δεν μπορούν να βρουν εργασία είτε για δικούς τους λόγους δεν επιθυμούν να εργαστούν. Το γεγονός αυτό είναι πολύ αποθαρρυντικό, καθώς είναι πολύ σημαντικό για μία χώρα να διαθέτει καλά καταρτισμένο και εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό που να βρίσκεται σε πλήρη αντιστοιχία

με την προσφορά εργασίας. Το ποσοστό για τους άνδρες είναι 12,54% ενώ για τις γυναίκες 27,85%. Συνεπώς, η συνεισφορά των γυναικών στο ποσοστό του οικονομικά μη ενεργού πληθυσμού είναι φανερά μεγαλύτερη έναντι των ανδρών με 68,96% και 31,04% αντίστοιχα. Είναι προφανές, ότι ο γυναικείος πληθυσμός της περιφέρειας παρουσιάζει μεγαλύτερη δυσκολία στην εύρεση εργασίας.

Στο ίδιο μοτίβο κινείται και το σύνολο της χώρας καθώς το 39,26% των ατόμων του συνολικού πληθυσμού είναι οικονομικά μη ενεργό. Και πιο συγκεκριμένα το 12,48% είναι άνδρες ενώ το 26,78% είναι γυναίκες. Η εικόνα αυτή είναι παρόμοια με αυτή της περιφέρειας με μόνη διαφορά πως το πρόβλημα είναι πιο έντονο στην περιφέρεια κατά 1 περίπου ποσοστιαία μονάδα (40,39% έναντι 39,26%). Είναι ενδιαφέρον να εστιάσουμε στις ηλικιακές ομάδες που πλήττονται περισσότερο από την αδυναμία εύρεσης εργασίας. Μη λαμβάνοντας υπόψη τις ομάδες 15-19 ετών και 60-64 ετών (τα περισσότερα παιδιά που παρακολουθούν το σχολείο δεν εργάζονται και αρκετοί συνταξιοδοτούνται μετά τα 60 έτη), παρατηρούμε πως το πρόβλημα εντείνεται στις ακραίες ηλικιακές ομάδες. Έτσι, βλέπουμε πως σε επίπεδο περιφέρειας το 9,71% αυτών που δεν εργάζονται είναι ηλικίας 20-24 ετών ενώ, το 11,11% είναι ηλικίας 55-59 ετών. Η ίδια εικόνα παρατηρείται και σε επίπεδο συνόλου χώρας καθώς το 11,51% των οικονομικά μη ενεργών ατόμων είναι ηλικίας 20-24 ετών, ενώ το 10,26% είναι 55-59 ετών. Είναι το λιγότερο αποθαρρυντικό για την οικονομία μιας χώρας, τα άτομα που ξεκινούν με λαχτάρα να εισέλθουν στον εργασιακό στίβο, να μην έχουν αυτή τη δυνατότητα.

Πιν.13.Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, ηλικίας 10 ετών και άνω, κατά ομάδες ηλικιών και φύλο για την περιφέρεια Στερεάς Ελλάδα, 2001.

Ομάδες ηλικιών	Σύνολο			Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργοί		
	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
Περ. Στ. Ελλάδας	548.534	279.963	268.571	244.818	162.333	82.485	303.716	117.630	186.086
10-14	32.741	17.210	15.531	286	200	86	32.455	17.010	15.445
15-19	38.381	20.548	17.833	6.727	4.689	2.038	31.654	15.859	15.795
20-24	43.323	23.466	19.857	27.519	17.287	10.232	15.804	6.179	9.625
25-29	45.286	24.366	20.920	34.984	22.263	12.721	10.302	2.103	8.199
30-34	46.229	24.579	21.650	35.964	23.388	12.576	10.265	1.191	9.074
35-39	42.121	22.045	20.076	32.201	21.001	11.200	9.920	1.044	8.876
40-44	41.724	21.900	19.824	30.769	20.415	10.354	10.955	1.485	9.470
45-49	37.720	19.635	18.085	26.338	17.914	8.424	11.382	1.721	9.661
50-54	36.293	18.131	18.162	21.660	14.965	6.695	14.633	3.166	11.467
55-59	33.013	16.133	16.880	14.930	10.706	4.224	18.083	5.427	12.656
60-64	38.713	18.449	20.264	9.005	6.128	2.877	29.708	12.321	17.387
65-69	38.374	18.685	19.689	3.010	2.287	723	35.364	16.398	18.966
70-74	32.738	15.601	17.137	1.273	954	319	31.465	14.647	16.818
75 +	41.878	19.215	22.663	152	136	16	41.726	19.079	22.647

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. απογραφή 2001.

Πιν.14.Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, ηλικίας 10 ετών και άνω, κατά ομάδες ηλικιών και φύλο για το σύνολο της χώρας, 2001.

Ομάδες ηλικιών	Σύνολο			Οικονομικώς ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργοί		
	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΟΣ	9.887.737	4.874.982	5.012.755	4.621.848	2.880.809	1.741.039	5.265.889	1.994.173	3.271.716
10-14	587.802	306.063	281.739	4.399	2.925	1.474	583.403	303.138	280.265
15-19	728.918	381.964	346.954	115.355	74.469	40.886	613.563	307.495	306.068
20-24	836.402	437.659	398.743	499.072	291.461	207.611	337.330	146.198	191.132
25-29	850.087	437.801	412.286	670.399	394.010	276.389	179.688	43.791	135.897
30-34	873.071	443.373	429.698	696.536	420.181	276.355	176.535	23.192	153.343
35-39	785.853	393.459	392.394	616.746	373.512	243.234	169.107	19.947	149.160
40-44	783.897	388.367	395.530	592.463	361.535	230.928	191.434	26.832	164.602
45-49	715.477	356.414	359.063	509.319	324.521	184.798	206.158	31.893	174.265
50-54	689.211	338.470	350.741	422.265	282.837	139.428	266.946	55.633	211.313
55-59	562.657	272.154	290.503	261.868	186.409	75.459	300.789	85.745	215.044
60-64	642.822	299.523	343.299	152.247	108.146	44.101	490.575	191.377	299.198
65-69	625.202	292.730	332.472	52.756	39.643	13.113	572.446	253.087	319.359
70-74	546.243	247.769	298.474	25.142	18.478	6.664	521.101	229.291	291.810
75 +	660.095	279.236	380.859	3.281	2.682	599	656.814	276.554	380.260

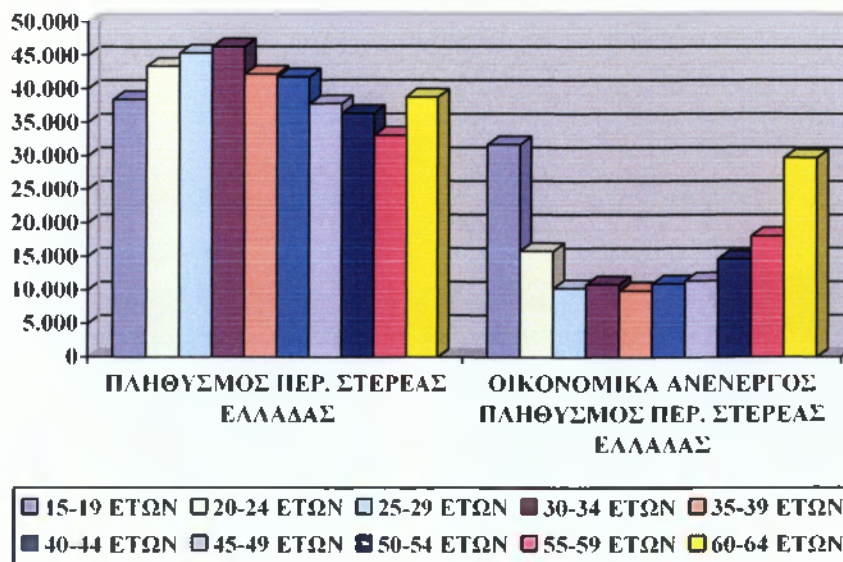
Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. απογραφή 2001.

Πιν.15. Ποσοστιαία συμμετοχή του οικονομικώς μη ενεργού πληθυσμού στο σύνολο της χώρας και της Περιφέρειας της Στ. Ελλάδας απογραφή 2001.

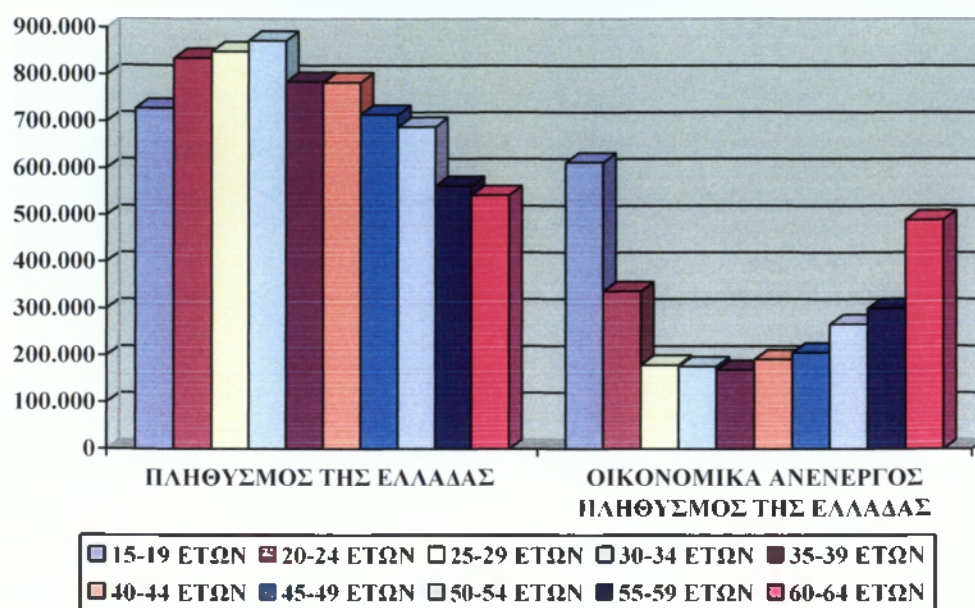
Ομάδες ηλικιών	ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΑΣ			ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤ. ΕΛΛΑΔΑΣ		
	Οικονομικώς μη ενεργοί			Οικονομικώς μη ενεργοί		
	Σύνολο %	Άνδρες %	Γυναίκες %	Σύνολο %	Άνδρες %	Γυναίκες %
15-19	20,93%	10,49%	10,44%	19,45%	9,75%	9,71%
20-24	11,50%	4,99%	6,52%	9,71%	3,80%	5,92%
25-29	6,13%	1,49%	4,63%	6,33%	1,29%	5,04%
30-34	6,02%	0,79%	5,23%	6,31%	0,73%	5,58%
35-39	5,77%	0,68%	5,09%	6,10%	0,64%	5,39%
40-44	6,53%	0,92%	5,61%	6,73%	0,91%	5,82%
45-49	7,03%	1,09%	5,94%	7,00%	1,06%	5,94%
50-54	9,10%	1,90%	7,21%	8,99%	1,95%	7,05%
55-59	10,26%	2,92%	7,33%	11,11%	3,34%	7,78%
60-64	16,73%	6,53%	10,20%	18,26%	7,57%	10,69%
ΣΥΝΟΛΟ	100,00%	31,79%	68,21%	100,00%	31,04%	68,90%

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. απογραφή 2001, ίδια επεξεργασία.

ΔΙΑΓ.10.ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΝΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΠΕΡ. ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΝΑ ΗΛΙΚΙΑ 2001

ΔΙΑΓ.11.ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΝΑ ΗΛΙΚΙΑ, 2001

4.6 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Μια ακόμη ενδιαφέρουσα παράμετρος για την σύσταση του πληθυσμού της χώρας είναι και η μετανάστευση. Είναι σημαντικό για μία χώρα να γνωρίζει τον αριθμό των ατόμων ξένης υπηκοότητας που βρίσκονται εντός των συνόρων της αν και είναι δύσκολο να γίνει με ακρίβεια καθώς υπάρχουν πολλοί παράνομοι μετανάστες που δεν περιλαμβάνονται στα παρακάτω στοιχεία της απογραφής του 2001.

Πιν.14. Πληθυσμό ελληνικής και ξένης υπηκοότητας κατά φύλο, 2001.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ-ΝΟΜΟΙ ΣΤ.ΕΛΛΑΔΑΣ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΟΣ	10.964.020	5.427.682	5.536.338
Ελληνική	10.166.929	4.991.606	5.175.323
Ξένη	796.713	435.892	360.821
Χωρίς υπηκοότητα - Αδιευκρίνιστη υπηκοότητα	378	184	194
ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ ΕΥΒΟΙΑ	605.329	309.174	296.155
Ελληνική	563.630	282.224	281.406
Ξένη	41.696	26.948	14.748
Χωρίς υπηκοότητα - Αδιευκρίνιστη υπηκοότητα	3	2	1
ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ	131.085	68.344	62.741
Ελληνική	118.082	59.335	58.747
Ξένη	13.003	9.009	3.994
Χωρίς υπηκοότητα - Αδιευκρίνιστη υπηκοότητα	-	-	-
ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ	215.136	108.917	106.219
Ελληνική	203.494	101.926	101.568
Ξένη	11.639	6.989	4.650
Χωρίς υπηκοότητα - Αδιευκρίνιστη υπηκοότητα	3	2	1
ΝΟΜΟΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	32.053	16.568	15.485
Ελληνική	31.395	16.159	15.236
Ξένη	658	409	249
Χωρίς υπηκοότητα - Αδιευκρίνιστη υπηκοότητα	-	-	-
ΝΟΜΟΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ	178.771	90.803	87.968
Ελληνική	165.467	82.044	83.423
Ξένη	13.304	8.759	4.545
Χωρίς υπηκοότητα - Αδιευκρίνιστη υπηκοότητα	-	-	-
ΝΟΜΟΣ ΦΩΚΙΔΟΣ	48.284	24.542	23.742
Ελληνική	45.192	22.760	22.432
Ξένη	3.092	1.782	1.310
Χωρίς υπηκοότητα - Αδιευκρίνιστη υπηκοότητα	-	-	-

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. απογραφή 2001.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2001 στην περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας βρίσκονται 41.699 μετανάστες, που αντιστοιχούν στο 6,89% των κατοίκων της και από τους οποίους το 4,45% είναι άνδρες ενώ το 2,44% είναι γυναίκες. Παρά το γεγονός ότι τα ποσοστά αυτά είναι μικρότερα από αυτά του συνόλου της χώρας (7,27% εκ των οποίων το 3,98% είναι άνδρες και το 3,29% είναι γυναίκες), ο πληθυσμός των μεταναστών στην περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας είναι σημαντικός.

Εξετάζοντας με περισσότερη λεπτομέρεια την περιφέρεια γίνεται φανερό πως ο νομός Βοιωτίας παρουσιάζει τη μεγαλύτερη συγκέντρωση μεταναστών, καθώς το 9,92% των κατοίκων είναι μετανάστες έναντι, 5,41% για το νομό Εύβοιας, 2,05% για το νομό Ευρυτανίας, 7,44% για το νομό Φθιώτιδας και 6,40% για το νομό Φωκίδας. Η εικόνα αυτή δείχνει αναμενόμενη καθώς ο νομός Βοιωτίας είναι ένας εύφορος νομός ο οποίος προσφέρεται για εργασία για τους μετανάστες που απασχολούνται σε μεγάλο ποσοστό σε αγροτικές εργασίες. Αντίθετα, ο νομός Ευρυτανίας είναι ένας δύσβατος νομός, όπου δεν υπάρχει μεγάλη προσφορά εργασίας, με αποτέλεσμα να μην προτιμάται σαν τόπος κατοικίας από τους μετανάστες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Έχει ήδη τονιστεί η αναγκαιότητα της διενέργειας των απογραφών καθώς δεν αποτελούν μία απλή καταμέτρηση των κατοίκων της χώρας. Είναι μία σημαντική πηγή πληροφοριών αλλά και εργαλείο για την οργάνωση της υποδομής και τη λειτουργία του κράτους. Παρόλα αυτά θα μπορούσαμε να χωρίσουμε σε δύο κατηγορίες τα προβλήματα που προκύπτουν από τις απογραφές. α) αυτά που προέρχονται από διαδικαστικό μέρος και β) αυτά που προκύπτουν από τα στοιχεία που συλλέγονται και την επεξεργασία τους.

5.2 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΩΝ ΑΠΟΓΡΑΦΩΝ

Όπως είναι ήδη γνωστό η απογραφή του πληθυσμού πραγματοποιείται κάθε δέκα (10) χρόνια, διάστημα το οποίο είναι πολύ μεγάλο καθώς ο πληθυσμός και τα χαρακτηριστικά του υφίσταται συνεχώς αλλαγές. Αυτή η μεγάλη χρονική διαφορά ανάμεσα σε δύο απογραφές μειώνει την αξία των ίδιων των στοιχείων της καθώς αγνοεί τις σημαντικές αλλαγές που συμβαίνουν στο μεσοδιάστημα. Από την άλλη πλευρά αυτή η χρονική καθυστέρηση είναι λογική λόγω του υψηλού κόστους που συνεπάγεται και μπορεί να αλλάξει μόνο με την χορήγηση μεγαλύτερων κρατικών κονδυλίων για την πραγματοποίησή τους.

Έχει ήδη αναφερθεί η αναγκαιότητα και η σημασία των στοιχείων που συλλέγονται κατά τη διενέργεια των απογραφών, όμως θα μπορούσαν να προστεθούν σε αυτά και κάποια ακόμη. Θα ήταν πολύ χρήσιμο για ένα κράτος να έχει ακριβή στοιχεία για τον αριθμό των ατόμων με ειδικές ανάγκες και τον τόπο κατοικίας τους ώστε να μεριμνήσει για τη δημιουργία κατάλληλων υποδομών όπως για

παράδειγμα σχολεία, κλπ. Επίσης, άλλα στοιχεία που θα μπορούσαν να συλλέγονται είναι το θρήσκευμα των κατοίκων, οι γλώσσες που μιλάνε και η σχέση τους με τις νέες τεχνολογίες.

Ένα άλλο φαινόμενο που προκύπτει είναι αυτό της αλλοίωσης των στοιχείων από τους ίδιους τους πολίτες. Είναι συχνό το φαινόμενο κάποιοι πολίτες να επιδιώκουν να απογράφονται στον τόπο καταγωγής τους και όχι στον τόπο μόνιμης κατοικίας τους. Με αυτό τον τρόπο, στην πραγματικότητα αλλοιώνουν τα πραγματικά στοιχεία του πληθυσμού αυτών των περιοχών, με βάση τα οποία δίνονται τα διάφορα κονδύλια. Είναι αναγκαία η καλύτερη ενημέρωση των πολιτών, έτσι ώστε να κατανοήσουν πως βοηθούν στο να μειωθεί η χορήγηση κονδυλίων σε κάποιες περιοχές που τα έχουν ανάγκη και να δοθούν σε άλλες που στην πραγματικότητα δεν τα χρειάζονται.

5.3 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΩΝ ΑΠΟΓΡΑΦΩΝ.

Συνοψίζοντας όλα τα παραπάνω στοιχεία θα πρέπει να εστιάσουμε στο γεγονός ότι ο πληθυσμός της χώρας αυξάνεται με μικρούς ρυθμούς τα τελευταία χρόνια, ενώ ο πληθυσμός της περιφέρειας της Στερεάς Ελλάδας, παρά το γεγονός ότι αυξήθηκε στην τελευταία απογραφή, κυμαίνεται σε πολύ μικρότερα επίπεδα από αυτά των προηγούμενων απογραφών. Επιπλέον, παρατηρείται μείωση της πυκνότητάς του και αλλαγή στη δομή του. Παρουσιάζεται μία συνεχής μείωση του νεανικού πληθυσμού και αντίστροφα αύξηση του γεροντικού όπως και στο σύνολο της χώρας. Αυτό σημαίνει μία περιφέρεια και κατ'επέκταση μία χώρα η οποία υστερεί σε ενεργό πληθυσμό δηλαδή εργατικό δυναμικό που θα δώσει ώθηση στην οικονομία της. Επίσης, συνεπάγεται αυξημένη επιβάρυνση του παραγωγικού πληθυσμού ώστε να συντηρηθεί το

υπόλοιπο μέρος του. Ενώ γίνεται ορατό και το πρόβλημα της ανεπαρκούς ανανέωσης των γενεών.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω γίνεται επιτακτική η ανάγκη αύξησης των γεννήσεων. Το κράτος μπορεί να βοηθήσει προς αυτή την κατεύθυνση αυξάνοντας τα επιδόματα για τις πολύτεκνες οικογένειες (ακόμα και αυτές με τρία παιδιά). Επίσης, μπορεί να τους παρέχει φορολογικές ελαφρύνσεις και να τους δώσει μεγαλύτερη προτεραιότητα στην εξασφάλιση απασχόλησης. Επιπλέον, ένα ακόμη κίνητρο που θα ωθήσει τα ζευγάρια στην τεκνοποίηση είναι η παροχή επιπλέον βοήθειας στις εργαζόμενες μητέρες. Είναι απαραίτητη η δημιουργία περισσότερων κρατικών παιδικών σταθμών που να μπορούν να υποδεχτούν επαρκώς τον παιδικό πληθυσμό κάθε περιοχής. Παράλληλα, θα ήταν πολύ χρήσιμη η θέσπιση ελαστικότερων ωραρίων και ειδικών αδειών πριν και μετά την εγκυμοσύνη για τις εργαζόμενες μητέρες.

Πέρα από την τόνωση του νεανικού πληθυσμού είναι σημαντική και η φροντίδα του ήδη υπάρχοντος γεροντικού πληθυσμού. Σημαντική βοήθεια θα μπορούσε να προσφέρει η δημιουργία περισσότερων γηροκομείων και γενικότερα χώρων υποδοχής των ηλικιωμένων ατόμων όπου θα μπορούν να καλύπτουν τις βασικές ανάγκες τους (στέγαση, τροφή, κλπ) και να περνούν ευχάριστα τις ώρες τους. Επίσης οι δήμοι θα μπορούσαν να ενισχύσουν την φροντίδα των ανήμπορων ηλικιωμένων, με επισκέψεις κατ'οίκων από γιατρούς και κοινωνικούς λειτουργούς.

Εστιάζοντας στον τομέα της απασχόλησης παρατηρούμε πως μεγάλο μέρος του πληθυσμού της περιφέρειας αλλά και της χώρας είναι οικονομικά ανενεργό. Αγνοώντας το μικρό ποσοστό των ατόμων που δεν επιθυμεί να εργαστεί καταλήγουμε στο πρόβλημα της ανεργίας που στερεί από πολλούς ανθρώπους τη δυνατότητα να εξασφαλίσουν για τους ίδιους και την οικογένειά τους τα απαραίτητα για την επιβίωσή τους. Ένας παράγοντας που συντελεί σε αυτή την κατάσταση είναι η έλλειψη

επαρκούς εκπαίδευσης και εξειδίκευσης αυτών που αναζητούν εργασία. Κάτι τέτοιο έχει τις ρίζες του και στις βάσεις του εκπαιδευτικού συστήματος. Αρχικά είναι επιτακτικής ανάγκης η εξάλειψη του αναλφαβητισμού που αν και έχει μειωθεί εξακολουθεί να υφίσταται. Επιπλέον, είναι σημαντική η καλύτερη ενημέρωση και πληροφόρηση των μαθητών σχετικά με τις επιλογές τους μετά το σχολείο και τη δυνατότητα απορρόφησής τους από την αγορά εργασίας (μάθημα επαγγελματικού προσανατολισμού). Ίσης σημασίας είναι και η επαρκής κατάρτιση των ανέργων που μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω της διοργάνωσης σεμιναρίων από τον ΟΑΕΔ όπου θα εκπαιδεύονται σε ότι θεωρείται αναγκαίο στην αγορά εργασίας.

Πέρα από τον παράγοντα της εκπαίδευσης ένα μέτρο που θα μπορούσε να βοηθήσει όσους δεν έχουν τη δυνατότητα να εργαστούν, είναι η αύξηση των επιδομάτων ανεργίας ώστε να μπορούν να ζήσουν αξιοπρεπώς αυτοί και οι οικογένειές τους. Ακόμα, θα ήταν πολύ χρήσιμη η καλύτερη οργάνωση του τρόπου καταγραφής των ανέργων ώστε να γίνεται εύκολα η αντιστοίχησή τους με τις ανάγκες των επιχειρήσεων και να καλύπτονται άμεσα και με τα κατάλληλα άτομα.

Μία άλλη κατεύθυνση προς την οποία μπορεί να κινηθεί το κράτος είναι αυτή της αύξησης των θέσεων εργασίας. Κάτι τέτοιο μπορεί να γίνει μέσω της αύξησης των κρατικών δαπανών για δημόσια έργα με σκοπό την αύξηση της απασχόλησης. Επίσης, μπορεί να κάνει κινήσεις για την ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας, όπως η χορήγηση επιδοτήσεων για τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων και η παροχή νέων φορολογικών ελαφρύνσεων στους νέους επιχειρηματίες. Πιο συγκεκριμένα, για την Στερεά Ελλάδα θα μπορούσαν να δοθούν επιδοτήσεις για την δημιουργία εργοστασίων επεξεργασίας μετάλλων από τα οποία είναι πλούσιο το υπέδαφος της. Με αυτό τον τρόπο θα δημιουργούσαν κενές θέσεις εργασίας αλλά και θα έδιναν και ένα

κίνητρο στους κατοίκους να παραμείνουν στον τόπο τους (πυκνότητα κατοίκων Στερεάς Ελλάδας 38,93 άτομα ανά τ.χλμ έναντι 987,90 ατόμων ανά τ.χλμ για το 2001) και να μην αναγκάζονται να μετακινούνται για την εύρεση εργασίας.

Όπως έχουμε ήδη εντοπίσει στα παραπάνω κεφάλαια, ο αριθμός των μεταναστών, τόσο στο σύνολο της περιφέρειας της Στερεάς Ελλάδας όσο και στο σύνολο της χώρας, είναι ανησυχητικά μεγάλος. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με της μειωμένες γεννήσεις γεννά φόβους εθνικής αλλοίωσης. Από την άλλη πλευρά δεν θα πρέπει να παραβλέπουμε το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος των μεταναστών είναι σε παραγωγικές ηλικίες με αποτέλεσμα να αποτελούν σημαντική κινητήρια δύναμη της οικονομίας της Ελλάδας.

Συνυπολογίζοντας όλα τα παραπάνω, είναι σημαντική η καταγραφή όλων των μεταναστών που βρίσκονται στην Ελλάδα, ο λόγος παραμονής τους και η απέλαση όσων δεν κρίνεται σκόπιμο να βρίσκονται στη χώρα μας. Επίσης, είναι απαραίτητη η φύλαξη των συνόρων και πληρέστερος έλεγχος όσων επιδιώκουν να εισέλθουν στη χώρα μας. Όσον αφορά σ' αυτούς που ήδη κατοικούν στη χώρα μας, θα ήταν σωστό να δημιουργηθούν χώροι για την παραμονή όσων δεν έχουν τη δυνατότητα να την εξασφαλίσουν οι ίδιοι στον εαυτό τους. Επίσης, θα βοηθούσε η ένταξή τους σε προγράμματα εύρεσης εργασίας, ώστε να ενταχθούν ομαλά στο κοινωνικό σύστημα και να απολαμβάνουν όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που συνεπάγεται η παραμονή τους στη χώρα μας χωρίς να πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης. Τέλος, θα βοηθούσε στη διαδικασία αφομοίωσής τους η δημιουργία χώρων όπου θα μπορούσαν να ασκούν τα θρησκευτικά τους δικαιώματα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Β. ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ – Μ. ΒΑΝΤΑΛΗ, λεξικό τεχνικών δημογραφικών όρων.
- JACQUES VALLIN, ο πληθυσμός της γης, εκδ. GUTENBERG, Αθήνα 1989.
- Εγκύκλιος 1, Γενική απογραφή, οικοδομών – κτιρίων, πληθυσμού – κατοίκων (2000-2001), ΕΣΥΕ Οκτώβριος 2000.
- www.demography-lab.prd.uth.gr
- www.statistics.gr
- www.europa.eu.int/intcomm/eurostat
- el.wikipedia.org